

อิสรภาพของคนไทยในการค้ากล้วยไม้ กำลังจะสูญสิ้นไปจากชีวิต

ระพี สาคริก

บทนำ

ข้อเขียนเรื่องนี้ ผู้เขียนขออนุญาตบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อเป็นอดีตอันควรมีอยู่ในความทรงจำสำหรับชนรุ่นหลัง ให้รู้ความจริงว่า ครั้งหนึ่ง แผ่นดินไทยผืนนี้เคยมีการพัฒนาทางการค้ากล้วยไม้ นับตั้งแต่ยังไม่มีใครรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งๆ ที่ดินแดนผืนนี้มีกล้วยไม้พันธุ์ธรรมชาติอย่างหลากหลาย หากปล่อยให้ชนชาติอื่นฉกฉวยเอาทรัพยากรไปใช้ประโยชน์ แล้วส่งกลับมาขายให้กับคนไทยที่หลงตนลืมนตัว จนกระทั่งต้องตกเป็นทาส และแล้วในที่สุดเราก็สามารถลุกขึ้นยืนหยัดบนพื้นฐานตัวเองได้อย่างภาคภูมิใจ จนกระทั่งได้รับการยอมรับจากทั่วโลก

มาถึงช่วงนี้ สิ่งที่เกิดจากบุคคลผู้มีวิญญูณาการต่อสู้อย่างอดทนเข้มแข็งได้สร้างไว้ หากเป็นเพราะขาดการสืบทอดสู่ชนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างกำลังเริ่มสูญเสียดุลกลามลงมาถึงระดับพื้นฐานอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากคนไทยผู้ได้รับประโยชน์รวมถึงผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ซึ่งนอกจากขาดการสืบทอดจิตวิญญูณาณและความคิดที่ลึกซึ้ง แถมยังมีบางคนนำปฏิบัติมุ่งสู่ทิศทางทำลายตัวเองโดยการชักศัตรูเข้าบ้าน ทำให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

มาถึงช่วงนี้ ผลจากความเห็นแก่ตัวของคนไทยซึ่งนับวันมีการขยายขอบข่ายกว้างขวางยิ่งขึ้น ได้ลุกลามมาถึงขั้นมองเห็นแว่วว่า อาจส่งผลทำลายโครงสร้างและระบบการผลิตการค้ากล้วยไม้ของคนไทยที่เคยอิสระให้ได้รับความเสียหายลึกซึ้งยิ่งขึ้น ถ้าเรายังรวมใจกันได้ยาก

ต่อไปนี้เป็นบันทึกเหตุการณ์ซึ่งได้วิเคราะห์ค้นหาเหตุผลมาแล้ว ทำให้รู้ว่ามาถึงบัดนี้กำลังปรากฏให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น แม้ว่าการค้ากล้วยไม้ที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทยยังคงปรากฏให้

เห็นได้ต่อไปอีก แต่หากมองที่พื้นฐานย่อมพบความจริงว่า คงมีชนต่างชาติเข้ามาแทรกแซง ช่องว่างถึงพื้นฐานระบบการจัดการทุกสิ่งทุกอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

หวนกลับไปทบทวนสู่อดีต

หวนกลับไปนึกถึงความจริงในอดีต เมื่อประมาณ 50 กว่าปีมาแล้ว ช่วงนั้นคนไทยในกลุ่มศักดินาร่วมกับพ่อค้าผู้มีฐานะดี ลักขื้อกล้วยไม้จากต่างประเทศเข้ามาเล่น ประกวดประชันกันเอง อีกทั้งยังใช้ประดับบารมีเสริมภาพพจน์ความร่ำรวย แม้เป็นคนกลุ่มเล็กๆ

กับอีกด้านหนึ่ง คนส่วนใหญ่มองกลับมายังกลุ่มดังกล่าวแล้ว เกิดความรู้สึกที่คิดว่า กล้วยไม้เป็นของเล่นสำหรับเศรษฐี จึงเห็นว่าเป็นสิ่งทำลายเศรษฐกิจของบ้านเมือง กระตุ้นให้ผู้เขียนเรื่องนี้รู้สึกว่ หากมองจากรากฐานจิตใจที่เป็นกลาง น่าจะคนทั้งสองด้านซึ่งตกอยู่ในภาวะยึดติดพอดีกัน

หลังจากนั้นมาตนจึงเกิดความคิดที่แหวกวงล้อมออกไป ซึ่งหลายคนอาจคิดว่าทะเลาะกลางปล้องเพราะไม่เหมือนใครทั้งนั้น

ตามเหตุและผลแล้ว เกิดจากทรรศนะที่ไม่ยึดติดอยู่กับมุมใดมุมหนึ่ง หากมีความมั่นคงอยู่บนรากฐานตนเองอย่างอิสระ อีกทั้งนำปฏิบัติจากความจริงซึ่งเกิดจากใจตนเองอย่างเข้มแข็งอดทนตลอดมา

เริ่มต้นจากการมุ่งมั่นเก็บสิ่งซึ่งตกหล่นอยู่บนพื้นแผ่นดินของไทยเองแทบทั้งหมด ซึ่งคนไทยทั่วไปมักมองข้ามความสำคัญไปอย่างดูถูกดูแคลน เพื่อนำมาดัดแปลงใช้สร้างสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นพันธุ์ไม้พื้นบ้านและการคิดประดิษฐ์อุปกรณ์ต่างๆ ในด้านเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวงการกล้วยไม้ให้แก่สังคมไทย

ซึ่งแน่นอนที่สุด การเดินทวนกระแสสังคม อย่างน้อยย่อมได้รับการต่อต้านจากกลุ่มผลประโยชน์เก่าอย่างหนักหน่วงเรื่อยมา แม้จากอำนาจการบริหารงานของรัฐก็เช่นกัน แต่ดูเหมือนจะยิ่งทำให้ผู้นำปฏิบัติมีรากฐานจิตใจที่ยิ่งลงสู่พื้นดินถิ่นเกิดลึกซึ้งยิ่งขึ้น แทนที่จะรู้สึกท้อถอย

บทเรียนจากช่วงที่ผ่านพ้นมาได้ช่วยสอนให้รู้ว่า บนพื้นฐานสังคมในสภาพเช่นนี้ ความหวังที่จะเห็นชนรุ่นหลังสามารถยืนหยัดสู้บททดสอบวิญญานความรักแผ่นดิน และความคิดในการพัฒนาที่มั่นคงอยู่กับรากฐานตนเอง จนถึงขั้นสู้บททดสอบไปสู่อนาคต คงเป็นไปได้ยากมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้และทั้งนั้น แม้จะรู้สึกตนว่ายืนอยู่อย่างค่อนข้างโดดเดี่ยว คงมีแต่คนส่วนใหญ่ผู้เป็นผู้เดินตามกับผู้วางเฉยหรือไม่ก็ต่อต้านหลังที่ตนมั่นคงอยู่กับการพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจนเรื่อยมา ไม่ว่าจะชีวิตจะเข้าไปอยู่ในจุดไหน จนกระทั่งถูกกำหนดให้จำต้องก้าวเข้าไปยืนอยู่ท่ามกลางบรรยากาศการบริหารและจัดการศึกษา ยิ่งทำให้รู้สึกว่าหาผู้สามารถลุกขึ้นยืนหยัดบนพื้นฐานความคิดตัวเองที่เชื่อมโยงถึงตนอย่างมั่นคงได้ยากที่สุด

ช่วงกู่อิสรภาพให้วงการกล้วยไม้ไทย

ระหว่างช่วงที่มุ่งมั่นพัฒนา ร่วมกับการเรียนรู้ความจริงจากปัญหาได้ผ่านพ้นมาแล้ว ทำให้เริ่มรู้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า วงการกล้วยไม้ไทยตกอยู่ในสภาพเป็นทาสเศรษฐกิจของชนต่างถิ่นซึ่งนำกล้วยไม้พื้นบ้านจากท้องถิ่นไปพัฒนาแล้วส่งกลับมาขาย โดยที่คนไทยจำนวนมากขาดการรู้เท่าทัน

หลังจากพบว่า กล้วยไม้ช้างแดงที่เป็นสายพันธุ์ท้องถิ่น ซึ่งครั้งนั้นยังหายากมาก อีกทั้งได้รับความนิยมจากทั่วโลก ทำให้มีราคาสูงลิบลิ่ว จึงทำให้เกิดความคิดที่จะใช้กล้วยไม้สายพันธุ์นี้เป็นเครื่องมือกู่อิสรภาพให้กับคนไทยในด้านการค้าเพื่ออนาคต

หลังรับฟังมาจากชนรุ่นก่อนที่มักกล่าวว่า พวกเขาได้พยายามผสมกล้วยไม้ชนิดนี้มาแล้วแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ นอกจากนั้นหลังจากทราบว่าผู้เขียนเริ่มต้นทำงานเรื่องนี้ จึงถูกปรามาสว่าไม่มีทางจะเป็นไปได้

ตนรู้สึกว่ แม้ชนรุ่นก่อนยังมีความคิดแบบปิดตัวเอง แทนการคิดว่าความรู้ในด้านเทคโนโลยีร่วมกับประสบการณ์เท่าที่ผ่านมาแล้ว น่าจะนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ถ้าคนมีรากฐานจิตใจเปิดกว้างและมีความมานะอดทน

ดังนั้นจึงมุ่งมั่นปฏิบัติเพื่อค้นหาความจริงจากอดีต เอาไว้สำหรับนำมาใช้ในการทำงาน จนกระทั่งสามารถประสบผลสำเร็จ แต่แทนที่จะคิดนำมาใช้หาเงินเพื่อความร่ำรวยของตัวเอง หากมองการณ์ไกล จึงเสียสละโอกาสที่จะได้เงินในช่วงสั้นๆ แต่หันมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างอิทธิพลเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ของคนทั่วโลกให้หันมาสนใจและยอมรับวงการกล้วยไม้ไทย จนกระทั่งทำให้มีความเจริญในด้านการผลิตกล้วยไม้อื่นๆ ก้าวหน้ามาถึงการทำเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการค้าขายในช่วงหลังๆ อย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังขยายขอบข่ายกว้างขวางออกไปสู่ไม้ดอกไม้ประดับชนิดอื่นๆ

ถึงขั้นที่กล่าวฝากไว้ให้คนทั่วไปคิดว่า มาถึงช่วงนี้แล้ว เราจะคิดว่ากล้วยไม้คือกล้วยไม้ต่อไปอีกไม่ได้ หากควรคิดว่ากล้วยไม้คือไม้ดอกไม้ประดับเหมือนกับสิ่งซึ่งพบเห็นได้ทั่วไป

จากประสบการณ์เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว ทำให้รู้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สิ่งซึ่งนำปฏิบัติจากรากฐานความเป็นไทแก่ตนเอง เพื่อหวังผลให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคนที่อยู่ร่วมผืนแผ่นดินเดียวกันมาแล้วทั้งหมด จะหาคนที่มองเห็นได้ลึกซึ้งถึงความจริงและลุกขึ้นยืนหยัดนำปฏิบัติร่วมด้วยก็ทั้งยาก คงมีคนเดินตามกันความคิด บ้างก็ตามกันเพื่อผลประโยชน์ แต่มองเห็นความคิดริเริ่มได้น้อยที่สุด จึงเกิดแรงกระตุ้นทำให้สนใจค้นหาความจริงว่า เกิดปัญหาอะไรขึ้นภายในกระบวนการจัดการศึกษา

แม้กระทั่งกลุ่มบุคคลผู้ถืออำนาจการบริหารของรัฐ ซึ่งในอดีตก็ยังคงเคยปฏิเสธความสำคัญของกล้วยไม้และมีพฤติกรรมต่อต้านมาตลอด เพราะมองไม่เห็นการณ์ไกล ถึงขนาดที่ช่วงนั้น ฉันยังมีอายุไม่มากนัก ระหว่างการเดินทางออกไปส่งเสริมเรื่องนี้ในต่างจังหวัด ระหว่างวันหยุดสุดสัปดาห์ พบรัฐมนตรีคนหนึ่ง ชี้หน้าว่าฉันว่า คุณดีแต่ส่งเสริมให้คนทำลายเศรษฐกิจของบ้านเมือง

มาถึงช่วงปี พ.ศ. 2530 รัฐได้ประกาศยอมรับกล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการ ทำให้รู้สึกว่าคุณคนไทยส่วนใหญ่ต้องการความง่าย จึงนิยมผลสำเร็จรูปที่มีคนอื่นทำไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งสิ่งดังกล่าวหาได้คลาดไปจากความสนใจที่จะนำมาหวนกลับไปคิดวิเคราะห์ค้นหาเหตุผลอย่างลึกซึ้งไม่

ในช่วงนั้นได้มีการส่งเสริมการใช้ดอกกล้วยไม้ภายในประเทศรวมทั้งการส่งจำหน่ายสู่ตลาดใหญ่ๆ ในต่างประเทศกว้างขวางออกไปเรื่อยๆ อาจมีบางประเทศนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มในตลาดท้องถิ่นต่อไปอีก ทำให้ต้องคิดอยู่ในใจว่า **ทำไมคนไทยจึงคิดเองไม่เป็น?**

นอกจากนั้นในด้านต้นกล้วยไม้ ซึ่งแต่ก่อนเคยมีปริมาณจำกัด หลังจากมีการขยายพันธุ์ทำให้ปริมาณเพิ่มขึ้น จึงเริ่มความคิดที่จะผลิตต้นกล้วยไม้สำเร็จรูปส่งไปจำหน่ายเพื่อใช้ทำต้นไม้มะธำชต์ประดับในอาคารสถานที่ รวมทั้งส่งเสริมให้คนไทยรู้จักใช้เองอีกทางหนึ่ง

เนื่องจากการบริหารงานของประเทศด้อยพัฒนาโดยทั่วไป ผู้ที่ขึ้นไปอยู่ด้านบนมักไม่สนใจให้ความสำคัญแก่การลงมาทำงานระดับล่าง ทำให้คนระดับล่างบางคนหวังผลประโยชน์เพื่อตัวเองสามารถใช้เป็นเครื่องมือกำหนดกฎระเบียบให้เป็นไปตามที่ตนปรารถนาได้ไม่ยาก

ปกติ ภายในสังคมลักษณะนี้ ก่อนที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเกิดประโยชน์มักไม่มีใครสนใจเหลียวแล หลังจากมีคนใดคนหนึ่งพัฒนาขึ้นมาได้ จนกระทั่งทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจเติบโตมากขึ้น จะมีคนกลุ่มหนึ่งฉกฉวยโอกาสเข้ามาประกอบอาชีพเพื่อประโยชน์ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นฐานสังคมลักษณะนี้มักมีจำนวนมากยิ่งขึ้น

ในวงการกล้วยไม้ก็เช่นกัน หลังจากหลายคนเห็นว่ากล้วยไม้สามารถทำเงินให้กับตนได้ มักเข้ามาหาประโยชน์อย่างขาดความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับเรื่องอื่นๆ

ในช่วงปี 2530 นั้นเอง มีผู้ค้ากล้วยไม้บางรายได้ไปป้อนข้อมูลให้ผู้บริหารประเทศบางคนว่า การส่งต้นกล้วยไม้ไปขาย จะทำให้คนในประเทศอื่นนำไปปลูกแข่งกับประเทศไทย จึงเห็นควรห้ามการส่งต้นกล้วยไม้ออกไปขาย

หลังจากกลุ่มผู้บริหารในคณะรัฐบาลชุดนั้นรับทราบ จึงนำเข้าไปประชุมคณะรัฐมนตรีติดตามมาด้วยการมีประกาศห้ามส่งต้นกล้วยไม้ออกไปจำหน่าย ทำให้รายได้เกี่ยวกับการขายต้นกล้วยไม้ที่นำไปใช้ทำต้นไม้มะธำชต์ ซึ่งเริ่มทำรายได้ให้กับคนไทยจำต้องหยุดชะงัก

หลังจากคนที่เกี่ยวข้องกับกล้วยไม้ ร่วมกับผู้เขียนเรื่องนี้มีกรรวมตัวกันเจรจาชี้แจงกับคณะรัฐบาลเป็นเวลา 1 เดือนเต็ม โดยมีสื่อมวลชนหลายรายให้การสนับสนุน ซึ่งคนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหลักสำคัญในการต่อสู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนเองไม่ได้มีส่วนค้าขาย

กล้วยไม้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล ทั้งๆที่มีแผนนำปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมเรื่องนี้มาแล้ว

ส่วนผู้อื่นที่เข้ามาร่วมด้วยส่วนใหญ่เป็นคนค้าขาย ซึ่งได้รับผลกระทบทางการค้าทำให้ ต้องสูญเสีย จึงเกิดเป็นแนวร่วมขึ้น จนกระทั่งในที่สุดคณะรัฐมนตรีจำต้องยกเลิกมติดังกล่าว

มีเหตุผลอย่างหนึ่งซึ่งผู้เขียนเรื่องนี้ได้ชี้แจงไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า การห้ามส่งออก กล้วยไม้ที่เราผลิตได้เองเป็นจำนวนมากไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ โดยที่คิดว่าประเทศอื่นจะนำไปปลูกแข่งกับเรา มีผลทำลายเศรษฐกิจมากกว่า

สิ่งที่ควรระมัดระวังอย่างยิ่ง น่าจะได้แก่การที่ชนต่างชาติจะเข้ามาลงทุนปลูก ในประเทศไทย ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากข้อได้เปรียบในการลงทุนอยู่ที่ธรรมชาติซึ่งเป็นพื้นฐานของเราเอง นอกจากนั้น การเข้ามาลงทุนผลิตสิ่งซึ่งคนไทยผลิตได้เอง และได้รับการยอมรับจากคนทั่วโลกแล้ว นั่นคือการฉกฉวยโอกาสเข้ามาบุกรุกเข้ามาถือครองอำนาจทางเศรษฐกิจถึงระดับพื้นฐาน

อนึ่ง ถัดจากนั้นมาอีกกระยะหนึ่ง ได้มีนักข่าวโทรทัศน์มาขอสัมภาษณ์ มีความตอนหนึ่ง ซึ่งถามผู้เขียนว่า ตลาดกล้วยไม้ไทยในอนาคตยังไปได้อีกไกลแค่ไหน ผู้เขียนตอบว่ายังไปได้อีกไกลถ้าคนไทยยังมีวิญญาณความรักแผ่นดินอยู่อย่างแน่นหนา ไม่เช่นนั้นแล้ว แม้ว่าตลาดกล้วยไม้ยังไปได้อีก แต่ผู้ผลิตที่ครองผลประโยชน์อยู่ในประเทศไทย อาจไม่ใช่คนไทยก็ได้

เนื่องจากกลุ่มบุคคลผู้ขึ้นไปบริหารงานในระดับสูงมักมีแนวโน้มมองปัญหาปลายเหตุ ทำให้คนที่หวังผลประโยชน์ส่วนตัวมองเห็นโอกาสใช้เป็นเครื่องมือแทรกแซงเข้ามาอยู่ในระดับพื้นฐานได้ง่าย

แม้การชี้แจงครั้งนั้นซึ่งผ่านมาแล้วเป็นเวลา 1 เดือน จะทำให้คณะรัฐมนตรีจำต้องยกเลิกมติที่ประกาศไปแล้วก็ตาม แต่เหตุการณ์ลักษณะนี้น่าจะเกิดขึ้นได้อีก ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากระบบการจัดการศึกษาของไทยส่วนใหญ่ ไม่อาจปรับเปลี่ยนรากฐานความคิดคนให้ มุ่งลงลึกอย่างได้ผล

ภาพรวมระหว่างสิ่งที่เบ็็นพื้นฐานกับผลิตผล

เนื่องจากสังคมไทยส่วนใหญ่มักมองปัญหาที่ปลายเหตุ ทั้งนี้และทั้งนั้น เป็นเพราะในอดีตที่ผ่านมาคนไทยสูญเสียจิตสำนึกซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญอันควรสงวนไว้ให้อยู่กับแผ่นดินของเราเอง ดังจะพบความจริงได้ว่าทุกวันนี้แม้พืชผลการเกษตรอื่นๆ

เรามักปล่อยให้คนชาติอื่นมาฉกฉวยนำเอาพื้นฐานที่แท้จริงของเราไปไว้บนแผ่นดินของเขา กับอีกด้านหนึ่ง เปิดโอกาสให้เข้ามาแทรกแซงถือครองพื้นฐานของเราซึ่งชนรุ่นก่อนเคยสร้างสมไว้เป็นมรดกตกทอดให้กับลูกหลาน เช่นพันธุ์พืชที่เคยใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาซึ่งด้านที่ได้ไปจะไม่ยอมปล่อยให้หลุดมือกลับคืนมาได้อีก นอกจากนั้นยังเอาเงินเข้ามาทุ่มซื้อสิ่งที่เกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินเราเอง ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่มักเห็นเงินแล้วตาโต เรื่องนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญในด้านความมั่นคงเพื่อการผลิตการค้าของชาติ

สิ่งที่เกิดขึ้นแก่วงการกล้วยไม้ของไทยในช่วงหลังๆ เราจะพบความจริงว่า ยังมีภรรนำพ่อแม่พันธุ์กล้วยไม้ที่หายากไปขายให้ชนชาติอื่นๆ แม้อาจโก่งราคาสูงลิบลิ่ว แต่ก็ไม่อาจสู้อำนาจเงินที่นำมาลงทุนซึ่งมีอิทธิพลเหนือกว่าได้ ในเมื่อสายตาคนชาติอื่นมองการณ์ไกลกว่าคนไทย

วงการกล้วยไม้ไทยได้พัฒนาตัวเองขึ้นมาบนพื้นฐานซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีทุกสิ่งทุกอย่างค่อนข้างครบถ้วน แม้การตั้งห้องปฏิบัติการเพาะเมล็ดกล้วยไม้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เราก็ได้มีการฝึกสอนให้ผู้สนใจสามารถทำได้เอง อีกทั้งยังใช้เครื่องมือชิ้นสำคัญๆ ซึ่งเราพัฒนาขึ้นมาจากวัสดุที่อยู่บนพื้นดินของเราเอง

หลังจากการพัฒนาได้เริ่มต้นก้าวมาสู่ระบบอุตสาหกรรม จึงเกิดห้องปฏิบัติการที่ให้บริการเพาะเมล็ดกล้วยไม้ แก่คนทั่วไปขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ จนกระทั่งถึงช่วงปี พ.ศ. 2510 จึงได้มีการพัฒนาห้องปฏิบัติการที่เคยใช้ประโยชน์ในการเพาะเมล็ด ให้เป็นพื้นฐานรองรับการขยายพันธุ์ด้วยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อร่วมด้วย นอกจากนั้นในทางปฏิบัติ ผลจากการพัฒนางานกล้วยไม้ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพืชผลอื่นๆ ร่วมด้วยอย่างกว้างขวาง

จากประสบการณ์ที่ผ่านพ้นมา ทำให้รู้สึกว่าการพัฒนาให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน บนพื้นฐานสังคมซึ่งรากฐานคนถูกฝังไว้ด้วยความคิดแบบตัวใครตัวมัน เกิดมีปัญหาให้เรียนรู้อย่างทำทนายมาก ก่อนที่จะทำให้ความต้องการในการขยายพันธุ์แบบเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจากพืชอื่นๆ มาร่วมให้บริการห้องปฏิบัติการซึ่งวงการกล้วยไม้ได้เริ่มต้นไว้แล้ว ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากพื้นฐานความคิดแบบตัวใครตัวมันของคนไทย ทำให้เรื่องนี้จำเป็นต้องพบกับความยากลำบาก แต่ในที่สุดก็ผ่านพ้นมาได้

การเปลี่ยนแปลงที่ลงมาสู่ขั้นพื้นฐาน

หากพิจารณาที่วิถีการเปลี่ยนแปลงแล้ว สิ่งซึ่งเกิดขึ้นแต่ละจุดภายในโลกโดยมีมนุษย์เป็นเหตุและเป็นผู้รับผล การที่มนุษย์กำหนดวิถีการเปลี่ยนแปลงมาสู่สภาพที่เรียกกันว่าโลกาภิวัตน์จึงถือเป็นธรรมชาติของโลก

ดังนั้น การที่ประเทศไทยซึ่งแต่ก่อนไม่เคยมีใครคาดคิดเลยว่า คนในประเทศซึ่งครั้งหนึ่งเคยถูกกักกล้วยไม้ว่าเป็นสิ่งทำลายเศรษฐกิจ ทั้งๆ ที่ธรรมชาติภายในประเทศมีพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นอย่างหลากหลาย อยู่ๆ ก็เจริญเติบโตขึ้นมาจนกระทั่งทำให้ทั่วโลกยอมรับและสนใจจับตามองด้วยความรู้สึกพิศวาท จึงคงห้ามไม่ได้ที่ประเทศเหล่านั้นคิดจะพัฒนากกล้วยไม้ให้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างไปจากประเทศไทยเกินกว่าการใช้คนของตัวเอง ร่วมกับเทคโนโลยีที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก

ส่วนประเทศในเขตอบอุ่นซึ่งตกเป็นฝ่ายช็อกกล้วยไม้จากประเทศไทย เริ่มต้นมองเห็นโอกาสว่าประเทศนี้มีสภาพที่เหมาะสม อีกทั้งมีการปูพื้นฐานไว้แล้วทั้งในด้านการพัฒนาและการตลาด จึงให้ความสนใจที่จะเข้ามาถือครองพื้นฐานเพื่อการลงทุนผลิต จึงพยายามที่จะเข้ามาแทรกแซงระบบการผลิตเพื่อหวังคุมอำนาจการผลิตร่วมกับการตลาด

สภาพดังกล่าวถือเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ ด้านที่มีความฉลาดและมีความกระตือรือร้นเหนือกว่า จนกว่าอีกด้านหนึ่งจะรู้สึกได้ และพยายามปรับปรุงรากฐานตัวเองให้

เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนต่างเชื้อชาติ ไฉนเลยจะมีวิญญาณที่รักแผ่นดินอย่างลึกซึ้งเช่นคนท้องถิ่น

ดังนั้น ถ้าคนไทยยังมีจิตสำนึกรักแผ่นดินเกิดของตัวเองอยู่ ย่อมมีสติพอที่จะหยั่งรู้เท่าทันได้ว่า คนต่างชาติที่เข้ามาแทรกแซงพื้นฐานการผลิตภายในประเทศส่วนใหญ่ จะหาความจริงใจต่อแผ่นดินคงเป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตามในด้านการตลาดซึ่งเท่าที่ปฏิบัติมาแล้ว จากสภาพความจริงทางสังคมและเศรษฐกิจ คงต้องยอมรับว่า เรายังพึ่งตลาดต่างประเทศเป็นหลัก แต่ภายในจิตวิญญาณคนไทย หากความรักแผ่นดินเกิดยังคงมีอยู่ อีกทั้งสามารถสืบทอดถึงชนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง ถ้ามุ่งมั่นทำงานหนักมากยิ่งขึ้น วันหนึ่งข้างหน้าสภาพสังคมย่อมกลับฟื้นคืนสู่ความเป็นไทแก่ตนเองได้

ระบบการจัดการศึกษาของไทยเท่าที่เป็นมาแล้ว มีผลทำลายจิตสำนึกความรักแผ่นดินให้สูญสิ้นไป แต่กลับปลูกฝังความนิยมคนต่างชาติเพิ่มมากยิ่งขึ้น จากประสบการณ์ชีวิตเท่าที่มุ่งมั่นทำงานจากใจที่ซื่อสัตย์ต่อตนเองมาตลอด ทำให้มีโอกาสเรียนรู้ความจริงจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ซึ่งผู้เขียนค้นข้อมูลจากใจตนเองออกมาเขียนไว้ ณ โอกาสนี้

ช่วงที่เศรษฐกิจทรุดหนัก ทำให้ประเทศซึ่งเคยเป็นตลาดการค้าของไทยทั่วโลกรู้สึกได้ จึงมีบางประเทศเริ่มต้นใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อปิดกั้นสินค้าดอกและต้นกล้วยไม้จากประเทศไทย แม้กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกซึ่งแต่ก่อนเคยเปิดให้สินค้านี้เข้ามาได้อย่างอิสระมาถึงช่วงนี้ก็มีการนำเอาปัญหาด้านเทคโนโลยีมาอ้าง โดยเฉพาะเรื่องโรคและศัตรูพืช นับเป็นการถ่วงอัตราการส่งออกและการนำเข้าให้ชะงักงันไป

ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า สภาพการจัดการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เน้นความสำคัญผลักดันและล่อหลอกให้คนเป็นทาสวัฒนธรรมต่างชาติที่แฝงมากับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเหนือกว่าสอนให้คนฉลาดเพื่อรู้เท่าทันอิทธิพลจากสิ่งดังกล่าว

ช่วงหลังๆ การส่งออกทั้งดอกและต้นกล้วยไม้จากตลาดต่างประเทศเริ่มลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหน่วยการผลิตซึ่งคนไทยผลิตและจัดการเอง

แต่ไม่มีความว่างเปล่าอยู่ในช่องว่าง ดังนั้นจึงเริ่มมีเหตุการณ์ที่น่าสังเกตเกิดขึ้น กล่าวคือในบางประเทศ ตลาดที่เคยดีเริ่มทรุดสำหรับการส่งออกจากหน่วยผลิตโดยคนไทย ส่วนอีกด้านหนึ่ง หน่วยผลิตซึ่งแต่ก่อนคนไทยเคยทำเองบางรายกำลังเปลี่ยนสภาพมาเป็นการร่วมทุนกับชนต่างชาติซึ่งเคยเป็นตลาด อีกทั้งเปิดโอกาสให้คนจากประเทศที่เป็นตลาดเข้ามาร่วมทุนและกำหนดแผนการดำเนินการร่วมด้วย จึงทำให้คนในชาตินั้นสามารถคุมได้ทั้งการผลิตและการตลาดร่วมกัน แม้อาจเปิดช่องทางให้คนไทยไปร่วมทุนในด้านตลาดด้วย แต่ก็คงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลระบบการจัดการของคนในประเทศนั้น

เราคงโทษเขาด้านเดียวไม่ได้ หากหวนกลับมามองที่พื้นฐานตัวเองและกล้ายอมรับความจริง คงรู้ได้ว่า เป็นเพราะรากฐานคนไทยอ่อนแอที่จะซื้อสัตย์ต่อตนเองและแผ่นดินถิ่นเกิด หากตกไปอยู่ภายใต้สภาพที่เห็นแก่เงินร่วมกับการคิดแบบเอาตัวรอดมากกว่า

พื้นฐานเศรษฐกิจของวงการกล้วยไม้ไทยที่กำลังเริ่มสูญเสี

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าช่วงหลังๆ พืชผลอื่นๆ ซึ่งร่วมกันเป็นพื้นฐานการเกษตรไทยถูกนำไปถือครองโดยชนชาติอื่นกว้างขวางมากขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือกิจการผลิตและพัฒนาเมล็ดพันธุ์ที่อยู่ในระดับล่างสุดของระบบการผลิต การจัดการ และการตลาด

หวนกลับมาพิจารณาเรื่องกล้วยไม้ จากช่วงเริ่มต้นพัฒนามาจนถึงบัดนี้ ผลที่ปรากฏจนกระทั่งทำให้วงการกล้วยไม้ไทยในช่วงเริ่มแรกมีอิสรภาพและอยู่มาได้อย่างชัดเจน แม้มองในด้านเทคโนโลยีจะพบความจริงว่า เราเก็บสิ่งต่างๆ ซึ่งถูกทอดทิ้งไว้บนพื้นดินของเราเองอย่างขาดการรู้คุณค่ามาคิดประดิษฐ์ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้นานาชนิด

ในด้านพันธุ์ไม้ก็เช่นกัน แม้เริ่มต้นจากพันธุ์ไม้สำเร็จรูปที่สั่งมาจากต่างประเทศในยุคนั้น แต่ภายในวิญญานผู้บุกเบิกได้ตระหนักถึงความสำคัญของพันธุ์ไม้ท้องถิ่น จึงมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากผลงาน ทำให้กลุ่มผลประโยชน์เก่าสะท้อนพฤติกรรมขัดขวางอย่างรุนแรง แต่แล้วเราก็สามารถผ่านพ้นกระแสการต่อต้านมาได้สำเร็จ

ห้องปฏิบัติการขยายพันธุ์พืชโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นจากการนำวัสดุซึ่งอยู่บนพื้นดินของไทยมาดัดแปลงใช้ประโยชน์และเผยแพร่ความรู้รวมทั้งแนะนำให้กลุ่มชาว

ส่วนรับไปปฏิบัติภายใต้การแนะนำจากผู้บุกเบิก นอกจากนั้น ช่วงถัดมาได้มีกิจการให้บริการขยายพันธุ์กล้วยไม้ที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานไทยเอง

ในสภาพพื้นฐานสังคมเท่าที่ต่อสู้อย่างมั่นคงเด็ดเดี่ยวมาแล้ว ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า สิ่งซึ่งเป็นมาแล้วตกอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคง ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากรากฐานคนไทยจำนวนมากขาดความแข็งแกร่งพอที่จะทนต่ออิทธิพลเงินและวัตถุ ดังนั้นกิจการใดก็ตามที่กระจายออกไปสู่หมวกกว้างย่อมมีบางรายเปิดโอกาสให้คนชาติอื่นเข้ามาแทรกแซงอย่างขาดการรู้เท่าทัน

จากช่วงที่ผ่านพ้นมาแล้วจนถึงขณะนี้ หากมองระดับล่างทำให้เห็นได้ว่าขณะนี้ ยังเหลืออยู่แต่ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ซึ่งในอดีตเคยให้บริการเพาะเมล็ด โดยที่คนไทยเป็นผู้ผสมเอง ซึ่งห้องปฏิบัติการดังกล่าวเกิดขึ้นจากเอกชนที่ละรายตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ. 2500 เป็นต้นมา รายที่เชื่อถือได้ ย่อมได้รับการยอมรับจากผู้สนใจใช้บริการอย่างกว้างขวาง ส่วนผู้ที่ขาดความซื่อสัตย์ก็ค่อยๆ ยุบตัวไป

ช่วงนั้นคนไทยผู้สนใจกล้วยไม้ส่วนใหญ่ยังมีความกระตือรือร้นทั้งความคิดและการปฏิบัติในการผสมพันธุ์กล้วยไม้ชนิดใหม่ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งช่วงนั้นผู้ปลูกกล้วยไม้แต่ละรายที่พอมีกำลังทำได้และมีความสนใจอย่างจริงจัง หลังจากได้รับความรู้ทางเทคนิคซึ่งปรับลงมาสู่วิธีการแบบเรียบง่าย โดยที่คิดว่าชาวบ้านธรรมดาๆ ควรจะทำได้เอง จึงเริ่มมีคนคิดตั้งห้องปฏิบัติการขนาดเล็กของตัวเอง

หลังจากระบบการพัฒนาได้เติบโตขึ้นมาอย่างที่เราเรียกกันว่าครบวงจร แต่ไม่ใช่วงจรส่วนตัวซึ่งก่อความเสียหายให้แก่สังคมตามมาภายหลัง หากเป็นวงจรในระบบพื้นฐานของสังคม จึงทำให้ช่วงหลังๆ ผู้ที่คิดผสมกล้วยไม้ขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องตั้งห้องปฏิบัติการของตัวเอง แต่มุ่งมาใช้บริการซึ่งเป็นศูนย์รวม ทำให้ภายในภาพรวมทั้งหมดมีผลลดต้นทุนทั้งในด้านความรู้ กาลเวลา และเงินทองได้อย่างมาก นอกจากนั้น ยังทำให้แต่ละจุดสามารถเพิ่มพูนความชำนาญมากยิ่งขึ้น

มาถึงช่วงปี พ.ศ. 2510 หลังจากนำเอาเทคโนโลยีในด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเข้ามาเสริมห้องปฏิบัติการเพาะเมล็ด ทำให้เหตุการณ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากรากฐานการศึกษาของคนไทยไม่ลึกซึ้งพอ อีกทั้งยังคับแคบมากขึ้นด้วย จึงทำให้คนจำนวนมากหันกลับมาขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ กว้างขวางมากขึ้น แต่ความกระตือรือร้นในการคิดผสมพันธุ์เพื่อผลิตพันธุ์ใหม่ๆ รวมทั้งอนุรักษ์พันธุ์ดั้งเดิมไว้ใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์ ลดน้อยลงไปอย่างน่าเป็นห่วง ช่วงถัดมาจึงทำให้ตลาดหากกล้วยไม้พันธุ์ใหม่ได้ยาก หลังจากสิ่งที่เคยใหม่ได้กลายเป็นของเก่า

การขาดจิตสำนึกดังกล่าว แม้กระทั่งผู้ซึ่งถูกเรียกว่าเป็นนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเองจำนวนไม่น้อย ที่ไม่สนใจขวนขวายขุดค้นหาข้อมูลให้ลึกซึ้งว่า กล้วยไม้ที่ปลูกขายดอกขายต้นอยู่ทุกวันนี้ มีพันธุ์ดั้งเดิมอันเป็นพื้นฐานที่มาคืออะไรและมาจากไหน

จากความจริงอันเป็นสังขรณ์ซึ่งชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อเสียสิ่งนี้ยอมได้สิ่งนั้น ดังนั้น เมื่อไม่รู้คุณค่ารากฐานตัวเอง ทำให้ขาดความสนใจที่จะรู้พื้นฐานพันธุ์ไม้ที่สนองประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ย่อมดิ้นรนไปไขว่คว้าค้นหาส่วนปลาย

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในกระบวนการจัดการศึกษาของไทยก็คือ บรรดาผู้ถูกเรียกว่านักวิชาการหลายคนพยายามนำเอาสิ่งซึ่งตนยึดติดอยู่ตรงหน้าออกมาใช้ในการพัฒนาพันธุ์กล้วยไม้

ดังที่เราพบการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ ตามความคิดฝรั่งมาใช้ต่อยอด อาทิเช่น การตัดต่อยีนก็ดี การอาบรังสีปรมาณูก็ดี แม้กระทั่งการนำเอาเรื่อง ดี.เอ็น.เอ. ออกมาใช้ อีกทั้งมีข้ออ้างตามมาว่า ประเดี๋ยวจะไม่ทันคนประเทศโน้นประเทศนี้ ทำให้เกิดสภาพที่เรียกกันว่า หัวโตขาลีบ ชัดเจนยิ่งขึ้น

ทั้งๆที่การอ้างแบบนี้ทำให้คนไทยต้องรู้สึกเจ็บปวดทางเศรษฐกิจอย่างหนักมาแล้ว ยิ่งการอ้างดังกล่าวเกิดขึ้นในแวดวงการจัดการศึกษาระดับสูงซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเสริมสร้างพื้นฐานให้คนในสังคม น่าจะเป็นบทเรียนให้รู้สึกตัวกันได้แล้ว แต่ก็ยังมีความคิดแบบนี้หลงเหลืออยู่อีกไม่น้อย

ทั้งนี้และทั้งนั้น หากมองภาพรวมของสังคมให้เห็นความจริงว่า สิ่งใดควรมีอยู่ในรากฐาน สิ่งใดควรถือเป็นองค์ประกอบ และสิ่งใดควรใช้เป็นเครื่องประดับที่อยู่ในราย

ละเอียด เราคงไม่เดินหลงทิศทางออกไปสู่ส่วนปลายทำให้ลืมนิคมของตัวเอง จนกระทั่งสังคมนั้นเป็นพื้นฐานชีวิตของคนไทยทุกคนกำลังใกล้จะโคนล้มถึงที่สุดจุดจบแล้ว

แม้แต่ห้องปฏิบัติการที่มีอยู่ นับแต่ช่วงที่ผ่านมา กิจกรรมเกี่ยวกับการเพาะเมล็ดซึ่งเคยเป็นพื้นฐานสำคัญได้ลดน้อยลงไป เปลี่ยนสภาพมาเป็นการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ซึ่งถือว่าสูงจากระดับล่างขึ้นมาอีกแล้ว แทนที่จะมองเห็นภาพรวมทั้งหมดซึ่งมีการใช้กิจกรรมการเพาะเมล็ดเป็นพื้นฐานการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และรักษาไว้ให้เป็นไปในลักษณะที่มีสัดส่วนอย่างสอดคล้องกันกับเหตุและผล

กิจกรรมการผลิตการจัดการในห้องปฏิบัติการขยายพันธุ์กล้วยไม้ของไทยได้รับความนิยมจากต่างประเทศเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ แต่ในด้านการค้าดอกและต้นกล้วยไม้ ตลาดจากทั่วโลกต่างก็กล่าวแทบจะเป็นเสียงเดียวกันว่า **ประเทศไทยขาดพันธุ์กล้วยไม้ใหม่ ๆ** ดังจะพบความจริงได้จากผลการประชุมกล้วยไม้นานาชาติ ที่เกาะโอกินาวาเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543

ช่วงหลังๆ ห้องปฏิบัติการขยายพันธุ์กล้วยไม้ในประเทศไทยไม่เพียงให้บริการแก่คนไทยในประเทศเท่านั้น หากมีชาวต่างประเทศสั่งซื้อพันธุ์เข้ามาใช้บริการ เริ่มจากพันธุ์กล้วยไม้ซึ่งเหมาะแก่สภาพการปลูกเลี้ยงในธรรมชาติเขตร้อนและกึ่งร้อน

หลังจากเวลาผ่านไปอีกหนึ่งช่วงหนึ่ง ได้มีการนำเชื้อพันธุ์กล้วยไม้ที่เหมาะสมกับการปลูกและใช้ประโยชน์ในสังคมของประเทศเขตอบอุ่น ซึ่งไม่อาจปลูกเลี้ยงได้ในสภาพแวดล้อมของประเทศไทย เข้ามาใช้บริการขยายพันธุ์กว้างขวางมากขึ้น

จึงทำให้กิจการห้องปฏิบัติการในประเทศไทย มีการลงทุนสร้างห้องเย็นเพื่อใช้เก็บลูกกล้วยไม้ซึ่งยังต้องเจริญอยู่ในขวด เพื่อรอการเจริญเติบโตถึงขนาดที่สามารถส่งกลับไปยังประเทศผู้สั่ง

จากภาพรวมทั้งหมดเท่าที่กล่าวมาแล้ว การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ณ จุดนี้ซึ่งเคยมีพื้นฐานอยู่ในมือคนไทย แต่วิญญานความเป็นไทแก่ตนเองของคนไทยบางคนก็เริ่มสูญเสียไปเพราะมีการถ่ายทอดอิทธิพลเงินและวัตถุ ร่วมกับการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากต่างประเทศชัดเจนและรวดเร็วยิ่งขึ้น แม้จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ช่วงหลังๆ สวนกล้วยไม้และไม้ดอกไม้ประดับอาชีพขนาดใหญ่ในประเทศมหาอำนาจต่างๆ ได้เปลี่ยนสภาพซึ่งเคยมีห้องปฏิบัติการของตัวเอง มาใช้บริการในประเทศไทยกว้างขวางมากขึ้น แม้จากสหรัฐอเมริกา ฮาวาย และยุโรปตะวันตก จึงมีผลสร้างแรงดึงดูดจิตใจคนไทยให้สนใจนำทุนรายซึ่งอยู่ในประเทศที่เป็นตลาดมาร่วมลงทุน เช่นที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า ชักศึกเข้าบ้านตัวเอง

เมื่อช่วงเดือนมีนาคม 2545 ที่ผ่านมา ผู้เขียนได้รับเชิญไปร่วมงานแสดงกล้วยไม้นานาชาติในภาคใต้ของประเทศไทยที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งประเทศนี้ในอดีตเคยผ่านความเจ็บปวดทางด้านการเมืองอย่างหนักมาแล้ว ทำให้คนเริ่มฟื้นตัวและมีความกระตือรือร้นสูงมาก จนถึงปัจจุบันมีเงินทุนมากมาย สนับสนุนให้คนในประเทศกระจายออกไปถือครองธุรกิจในประเทศอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

ระหว่างที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ ณ ที่นั้น มีหลักฐานให้เชื่อถือได้ชัดเจนว่า มีการลงทุนตั้งห้องปฏิบัติการขยายพันธุ์กล้วยไม้ใหญ่ที่สุดภายในประเทศเขาเอง โดยที่แต่ก่อนเคยมาใช้บริการจากประเทศไทย จึงทำให้สะดุดคิดว่าสิ่งซึ่งคนไทยเคยเชื่อกันว่า **ที่ไหนก็ตามต้องมาอาศัยการผลิตในประเทศเรา** เพราะต้นทุนถูกมาก คงไม่เป็นความจริงเสมอไปเสียแล้ว

อาศัยที่ผู้เขียนมีประสบการณ์มาแล้วจากทั่วโลก อีกทั้งยังมีนิสัยสนใจสังเกตสิ่งต่างๆ เพื่อนำมาคิดค้นหาเหตุผลให้ถึงที่สุด จากรากฐานจิตใจตนเองที่สำนึกถึงความสำคัญของแผ่นดินถิ่นเกิดมาตลอด

ระหว่างได้รับเชิญไปร่วมงานกล้วยไม้นานาชาติ หลายครั้งหลายหน สังเกตเห็นว่าคนกล้วยไม้ของจีนใต้หวันที่ไปร่วมงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น หลังจากปฏิบัติหน้าที่เสร็จ จะกระจายออกไปคลุกคลีกับชีวิตคนท้องถิ่น ซึ่งคิดว่าเป็นตลาดกล้วยไม้ จนกระทั่งถึงในครอบครัว

นอกจากนั้นระหว่างที่ผู้เขียนได้รับเชิญไปร่วมกิจกรรมภายในครอบครัวคนกล้วยไม้ ยังพบว่าคนใต้หวันปฏิบัติตัวเข้าถึงจิตใจได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากผู้เขียนซึ่งวางตัวเข้ากับคนได้หมด แต่หันกลับมามองรอบข้าง จะหาคนไทยที่ให้ความสนใจไปยืนร่วมเป็นเพื่อนกันอยู่ก็ห่างไกล จึงทำให้ออดคิดห่วงใยถึงอนาคตของวงการกล้วยไม้ไทยไม่ได้

หลังจากกลับจากกิจกรรมระหว่างประเทศครั้งหลังๆ ได้มาเตือนชาวสวนผู้ผลิตและจัดการเกี่ยวกับกล้วยไม้บางกลุ่ม โดยพูดฝากไว้ว่า การคิดว่าต้นทุนการผลิตของเราถูกกว่าที่อื่นอย่างเดียวยังไม่ได้แล้ว เรื่องการตลาดคงต้องมองที่ความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจคนซึ่งมีความสำคัญเหนือกว่ากัน

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากพบความจริงว่าคนในประเทศดังกล่าวส่วนใหญ่มีจิตวิญญาณที่มุ่งเข้าไปคลุกคลีกับคนในด้านการตลาดอย่างที่เราเรียกกันว่าถึงลูกถึงคนจริงๆ เนื่องจากสามารถปรับพฤติกรรมการแสดงออกให้เข้ากันกับวัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในตลาดได้อย่างน่าทึ่ง นับเป็นแง่คิดซึ่งคนไทยควรสำนึกถึงว่า ปัจจุบันนี้คนปลูกและค้ากล้วยไม้ของไทยกำลังอยู่ในสภาพอย่างไร

เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2545 ผู้เขียนได้รับแจ้งเป็นทางการจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เชิญประชุมหารือเกี่ยวกับสถานภาพการผลิต การจัดการ และการตลาดของอุตสาหกรรมไม้ดอกไม้ประดับในวันที่ 19 สิงหาคม 2545

นอกจากนั้นยังได้รับแจ้งทางโทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานในรายละเอียดว่า มีนายทุนจากประเทศจีนได้หวั่นรายหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนคิดว่า น่าจะเป็นรายที่ตนเดินทางไปพบความจริงเมื่อเดือนมีนาคม 2545 ที่ได้กล่าวไว้แล้ว เสนอขออนุญาตมาลงทุนประกอบกิจการห้องปฏิบัติการขยายพันธุ์พืชโดยเน้นความสำคัญที่กล้วยไม้ ด้วยต้นทุนประมาณกว่า 10,000 ล้านบาท (มาทราบภายหลังว่าประมาณ 35,000 ล้านบาท)

มีข้อชวนสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งคือ บนพื้นฐานความจริงของสังคมที่ตกอยู่ในสภาพซึ่งคนในด้านการบริหารและจัดการระดับบน ส่วนใหญ่ขาดการรู้ความจริงจากระดับล่างดังได้กล่าวมาแล้วแต่แรก สิ่งที่เกิดขึ้น ยังมีปริมาณเงินมากมายเช่นนี้ อาจมีคนผู้มีอิทธิพลอยู่ด้านบนบางคนที่ไม่สนใจจะรู้เรื่องทั่วไป หรืออาจรู้แล้วแต่ย่อหย่อนด้วยวิญญาณความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน เป็นสื่อชักนำคนต่างชาติเข้ามาทำร้ายคนไทยด้วยกันเองก็ได้

ผู้เขียนรับฟังแล้วรู้สึกใจหาย ได้แต่คิดอยู่ในใจว่า เขามาแล้ว เขามาตามความคิดซึ่งคาดการณ์ไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 สิ่งที่เคยมองไว้ในอดีตคงไม่ผิดแน่นอน

ผู้เขียนทราบว่าทางการได้เชิญตัวแทนจากบางกลุ่ม ซึ่งเจ้าของเรื่องคิดเอาเอง น่าจะเกี่ยวข้องกับกล้วยไม้และพันธุ์ไม้อื่นเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ จึงย้อนถามกลับไปทางโทรศัพท์

ว่า แล้วคุณเชิญใครมาบ้างล่ะ? หลังจากได้รับคำตอบจึงทำให้รู้สึกเสมือนว่า เป็นการเชิญแบบขอไปทีหรือไม่ก็ ทำไปเพราะไม่สนใจที่จะรู้ ผู้ที่โทรศัพท์มาหาพูดว่า การที่โทรมาหา ก็เพราะคิดว่า ท่านอาจารย์คงจะรู้เรื่องบ้าง จึงตอบกลับไปว่า ผมไม่ใช่รู้เรื่องบ้างเท่านั้น แต่รู้ละเอียดลึกซึ้งกว่าคนอื่นทั้งหมด กระทั่งรู้ว่าใครเป็นอย่างไร

และคนกลุ่มไหนมีพฤติกรรมเป็นอย่างไรด้วย เพราะทำมากับมือตั้งแต่ช่วงที่ยังไม่มีอะไรเลยทั้งในด้านการผลิตจนกระทั่งถึงการตลาด ทำให้กล้วยไม้ไทยไปทั่วโลก

หลังจากรับทราบเรื่องนี้แล้ว จึงรีบโทรศัพท์บอกคุณสุวิทย์ฯ. ให้ทราบถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างกระทันหันโดยไม่คาดคิดมาก่อน

ทุกอย่างเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างครบวงจร

ระหว่างช่วงต้นเดือนสิงหาคม 2545 คุณสุวิทย์ฯ แสงเทียน ชาวสวนกล้วยไม้กลุ่มหนึ่ง ได้นัดหมายล่วงหน้าไว้ว่า จะพาฝรั่งมาพบที่บ้านผู้เขียน ในช่วงบ่ายวันที่ 22 สิงหาคม 2545

หลังจากผู้เขียนทราบเรื่องราวว่า ผู้สนใจกล้วยไม้ที่เป็นนายทุนรายใหญ่ของจีนได้หวังได้เสนอขอมาลงทุนผลิตกล้วยไม้ในประเทศไทยเป็นจำนวนเงิน 10,000 กว่าล้านบาทแล้ว ครั้งแรกก็ไม่ได้คิดว่าฝรั่งที่นัดมาขอพบครั้งนี้ จะเป็นเรื่องเดียวกัน

ในที่สุด วันนัดหมายก็มาถึง ก่อนหน้าพบกันไม่นานจึงทราบว่า ฝรั่งที่เข้ามาหาเป็นผู้ค้ากล้วยไม้รายใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ต้องการมาศึกษาหาข้อมูลความเป็นไปได้ว่า คนจีนได้หวังซึ่งตกลงทำสัญญาขายกล้วยไม้ฟาแลนนีโอฟซิสให้ ปีละประมาณกว่า 10 ล้านบาท ต้องการรู้ว่าการผลิตส่วนใหญ่กระทำในประเทศไทย จะเป็นไปได้หรือไม่

ก่อนหน้าวันนัดพบประมาณ 1 สัปดาห์ คุณหมอชัยชน โลวเจริญกุล ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความเคารพรัก ได้มอบให้เจ้าหน้าที่กรมวัง นำกล้วยไม้ฟาแลนนีโอฟซิสลูกผสมต้นหนึ่ง ซึ่งจดทะเบียนตั้งชื่อโดยใช้พระนาม สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ (Phalaenopsis Princess Chulabhorn) ซึ่งพระองค์ท่านประทานมามอบให้ที่บ้าน

กล้วยไม้ฟาแลนนีออฟซิสต้นนี้ มีขนาดรุ่มๆ กำลังเริ่มมีดอกให้ดอกสีขาวสวยงามมาก ซึ่งผู้เขียนนำมาตั้งไว้บนโต๊ะกลางห้องรับแขก รู้สึกว่ามีความเหมาะสมในการใช้ทำต้นไม้กระถางตามอายุชัยและสภาพที่เป็นจริง

เมื่อถึงวันเวลานัดหมายฝรั่งเศส 2 คนก็เดินทางมาพบโดยมีคนไทยอีก 4 คนร่วมมาด้วย รวมทั้งผู้นำชาวสวนซึ่งให้ความเคารพรักกับผู้เขียนอย่างมากร่วมมาด้วย ผู้เขียน ได้ให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเองและเป็นธรรมชาติเช่นที่เคยให้กับคนทั่วไปทั้งไทยและเทศ

ลีลาการเจรจาแบบใจถึงใจ

ผู้เขียนถามเขาว่า มาจากมลรัฐไหน? เขาตอบทันทีว่ามาจากรัฐมิชิแกน

ผู้เขียนคุยด้วยอัธยาศัยไมตรีต่อไปว่า ฉันเคยไปเยี่ยมมลรัฐนี้กว่า 20 ปีมาแล้ว รู้สึกมีหลายสิ่งหลายอย่างน่าสนใจมาก

เขาถามฉันว่าท่านไปทำอะไรหรือ? ฉันจึงตอบว่า ได้รับเชิญจากรัฐบาลอเมริกัน ให้ไปเยี่ยมมหาวิทยาลัยต่างๆ ของรัฐซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานและโครงสร้างการจัดการแบบพึ่งตนเอง (Land Grant Universities) ซึ่งมีมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐมิชิแกนรวมอยู่ด้วย

เขาถามว่า ช่วงนั้นท่านรู้จักใครบ้าง ฉันตอบว่า ชอบพอกันกับอธิการบดีของมหาวิทยาลัยนี้ในยุคนั้น ซึ่งแต่ก่อนเคยมาทำงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอยู่ในภูมิภาคเอเชียเขตร้อน

เขาถามฉันว่าชื่ออะไร ทำให้นึกอยู่พักใหญ่ ในที่สุดจึงตอบไปว่า เขาเป็นคนลูกครึ่งชาวผิวดำ แต่เป็นคนฉลาดหลักแหลมมาก

เขาตอบทันทีว่าชื่อวิลเลียมวอร์ดตันใช่ไหม? ฉันตอบอย่างมั่นใจว่าใช่แล้ว เราไม่ได้พบกันนาน ช่วงนั้นวอร์ดตันมีผลงานโด่งดังมาก เขาเคยมาเยี่ยมเราที่เมืองไทย หลังจากพ้นตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยที่นั่นแล้ว ได้เข้าไปดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเครือข่ายนานาชาติ ซึ่งมีศูนย์บริหารงานอยู่ในนครนิวยอร์ก

ฉันรู้สึกว่าเขาทิ้งมากที่เรารู้จักคุ้นเคยกับคนสำคัญในแวดวงการศึกษาของเขา หลังจากนั้นเราก็นั่งคุยกันอย่างเป็นกันเอง ดูรู้สึกว่าสนิทสนมกันรวดเร็วมากขึ้น

เราคุยอะไรต่ออะไรกันหลายสิ่งหลายอย่าง ยิ่งทำให้เขารู้สึกประทับใจมากขึ้นเพราะว่า ดูเหมือนพูดอะไรเกี่ยวกับสหรัฐอเมริกา จะทำให้ฉันตอบได้แทบทั้งหมด นอกจากนั้นยังทราบช่วงที่ฉันได้รับเชิญเดินทางไปสหรัฐอเมริกาหลายครั้งหลายหน คนอเมริกันเชิญให้ไปพักตามครอบครัวและให้การต้อนรับดูแลอย่างอบอุ่น

หลังจากคุยกันพักใหญ่ เขาก็หันมาคุยกล้วยไม้ฟาแลนนีออฟซิส ต้นที่ทุลกระหม่อมฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ฯ. ได้ประทานผ่านคุณหมอชัยชนมาให้ และถามขึ้นว่า กล้วยไม้ชนิดนี้ปลูกในเมืองไทยได้หรือ?

ฉันยิ้มอย่างสบายใจ สะท้อนถึงความรู้สึกที่จริงใจและเปิดเผยต่อเขา หลังจากนั้นจึงเริ่มให้คำตอบแบบพูดออกมาจากใจอย่างมีความสุข

ฉันเริ่มเอ่ยขึ้นว่า มองภาพรวมของกล้วยไม้ที่อยู่ตรงหน้าแล้ว ทำให้รู้สึกได้ว่าการณ์จะปลูกกล้วยไม้ได้หรือไม่คงต้องมองที่คนก่อนอื่น สำหรับสภาพแวดล้อมเมืองไทย ตนไม่ห่วงอะไรมาก ถ้าจะแยกแยะก็คงบอกได้ว่า บทบาทของคนมีมากกว่าครึ่งหนึ่ง ส่วนบทบาทของกล้วยไม้นั้นน้อยกว่าครึ่ง เพราะอะไร เนื่องจากสภาพแวดล้อมของเมืองไทยอยู่ในเขตร้อน พันธุ์ไม้ทั้งหลายส่วนใหญ่มาจากเขตร้อน แม้อาจมีนิสัยแตกต่างกันบ้างน้อยบ้าง แต่ถ้าคนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ และมีวิญญานที่จะต่อสู้กับปัญหา เพราะมีรากฐานจิตใจอิสระเปิดกว้าง ทำให้รู้จักวินิจฉัย โดยใช้ศิลปะปรับวิธีปฏิบัติให้เหมาะสม ย่อมไม่ยากที่จะทำได้สำเร็จ

เขารับฟังแล้วรู้สึกสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รู้ว่าฉันเน้นความสำคัญที่คนเหนือกว่าต้นไม้ เขาเริ่มยกมือไหว้ฉันแบบไทยๆ หลายครั้ง

ฉันกล่าวต่อไปว่า ตัวเองมีความคิดที่จะส่งเสริมให้คนไทยปลูกกล้วยไม้ฟาแลนนีออฟซิสมากกว่า 30 ปีแล้ว แต่ก็รู้สึกยาก จากการที่ได้พยายามทำมาแล้ว เพราะไม่เชื่อว่าปลูกไม่ได้ แต่เชื่อว่าเหตุผลใหญ่อยู่ที่คนขาดรากฐานจิตใจที่อิสระและขาดวิญญานการต่อสู้ ทำให้ขาดความอดทน อีกทั้งไม่สามารถมองการณ์ไกล

เขาถามว่า ทำไมล่ะ

ฉันจึงชี้แจงต่อไปอีกว่า เป็นเพราะคนไทยจำนวนมากยึดติดอยู่กับวัตถุที่ให้ความสะดวกสบายจนไม่คิดที่จะต่อสู้กับงานหนักๆ อะไรยากหน่อย ถ้าเห็นสิ่งที่ยากกว่าซึ่งทำอยู่แล้ว อีกทั้งเห็นว่าได้เงินเร็วกว่าด้วย จะทำตรงนั้น โดยไม่คิดว่าสิ่งที่ยากกว่าเร็วกว่านั้นมันจะจบเร็ว ช่วงหลังๆ ของกล้วยไม้ที่เคยขายกันอยู่ก็ลดลงไปมาก อีกทั้งเริ่มเห็นว่ามีกล้วยไม้ที่ยากยิ่งขึ้น

เขาเริ่มต้นบอกให้ฉันรู้อย่างชัดเจนว่า คนได้วันรายใหญ่ ได้มาเสนอขายกล้วยไม้ฟาแลนนีอพิซิสให้เขา โดยที่ชี้แจงเอาไว้ว่า 80 เปอร์เซนต์จะผลิตส่งไปจากประเทศไทย ส่วนอีก 20 เปอร์เซนต์จะผลิตจากไต้หวันโดยตรง

หลังจากรับฟังตรงนี้แล้ว ทำให้ฉันมองเห็นอะไรอย่างหนึ่งทำให้ครุ่นคิดอยู่ในใจว่า สิ่งที่ได้รับฟังคือชั้นเชิงของการค้าที่ไม่ยอมลงทุนในประเทศไทยทั้งหมด จึงเอาเงื่อนไขสำคัญซึ่งทำให้ตัวเองอยู่เหนือกว่า เก็บไว้ผลิตในไต้หวันอย่างเห็นได้ชัด

สะท้อนให้เห็นว่า การมาทำในประเทศไทยนั้น ต้องการอาศัยภาพพจน์ของเมืองไทยในด้านการตลาดซึ่งทำเป็นผลสำเร็จรูปไว้แล้ว ส่วนจิตวิญญาณจริงๆ เก็บไว้บนแผ่นดินของเขาเอง

ฝรั่งทั้งสองคนได้เล่าให้ฉันฟังว่า บริษัทเขาเป็นผู้ขายรายใหญ่ โดยเฉพาะตัวเขาเองเป็นฝ่ายวิชาการและเคยเป็นอาจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐมิชิแกน

เขาถามฉันต่อไปว่า เรื่องท่านมีความเห็นนี้รู้สึกอย่างไร?

ฉันตอบออกไปจากใจจริงอย่างเป็นธรรมชาติว่า ท่านลองคิดถึง การพัฒนากล้วยไม้เท่าที่ทำมาแล้วประมาณ 50 กว่าปี เริ่มต้นขึ้นมาจากสิ่งที่อยู่บนพื้นดินของเราเองจริงๆ เพราะมีวิญญูณที่รักและผูกพันอยู่กับพื้นดินรวมถึงคนไทยทุกคน เนื่องจากฉันเกิดบนแผ่นดินผืนนี้ และบัดนี้งานกล้วยไม้ มีผลสนองประโยชน์แก่ชีวิตคนไทยอย่างเห็นได้ชัด

ฉันชี้แจงต่อไปอีกว่า ท่านคงรู้ตั้งแต่ฉันอธิบายครั้งแรกว่า ตัวเองให้ความสำคัญกับคนมากกว่าต้นไม้ ดังนั้นหลังจากทำมานานพอสมควรจึงทำให้มีความรักความผูกพันกับคนท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง

เขามองในตาฉันอย่างมีความหมายพร้อมกับยื่นมือมาจับมือฉันไว้แน่น คนไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งติดตามมาด้วย นั่งฟังอย่างตั้งอกตั้งใจโดยไม่มีใครพูดอะไรเลย คนไทยคนหนึ่งซึ่งร่วมงานกับฝรั่งอยู่ในสหรัฐที่ไปด้วย ได้ก้มลงกราบฉันที่ตัก

ทันทีที่ทันใดนั้นเองฉันลุกจากที่นั่ง เดินเข้าไปในห้องทำงาน หยิบเอาบทความเรื่อง มองกล้วยไม้ที่อยู่ในวิญญานความรักของฉัน ฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งนำเสนอในที่ประชุมกล้วยไม้โลกครั้งที่ 17 ที่ประเทศมาเลเซียเมื่อปลายเดือนเมษายน 2545 ที่ผ่านมา ออกมามอบให้กับมือเขา

ฉันคิดว่าเขาไว้มาก เนื่องจากสังเกตเห็นสายตาเขามองที่หัวเรื่องแล้วผ่านไปยังเนื้อหาสาระไม่นานนัก คงจะรู้อะไรๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

เขาถามต่อไปว่า ถ้ามีคนได้วันมาลงทุนทำเรื่องนี้จะว่าอย่างไร?

ฉันตอบว่าคงไม่ว่าอะไร เว้นไว้แต่ว่า จากจิตวิญญานที่ฝังลึกอยู่กับแผ่นดิน หากฉันพูดอะไรออกมาประโยคเดียว คนในวงการกล้วยไม้ส่วนใหญ่คงจะลุกฮือแน่นอน

ท่านคงรู้ว่า โลกทุกวันนี้เดือดร้อนมากแค่ไหน เพราะมีคนเห็นแก่ตัวมากขึ้น ไม่ว่าชาติไหนภาษาไหน เท่าที่ผ่านมาแล้วมีอะไรฉันให้หมด แต่ขอให้มีความจริงใจต่อกันเพื่อให้โลกนี้สงบร่มเย็นอย่างที่คุณคิดและทำมาแล้วตั้งแต่แรก

ฉันพูดย้ำกับเขาว่า ฉันไปได้วันหลายครั้ง ย้อนกลับไปนึกถึงเมื่อช่วงกว่า 20 ปี มาแล้ว วงการกล้วยไม้ในประเทศนี้ยังเล็กมาก ยิ่งลงไปภาคใต้ด้วยแทบไม่มีอะไรเลย

ช่วงนั้นฉันเป็นคนไปกระตุ้นหลายสิ่งหลายอย่าง ไปทุกครั้งให้การบรรยาย มีอะไรก็สอนให้หมด ไม่เคยปิดบังหวงไว้เลย ฉันต้องการให้ทุกคนมีความรักความจริงใจต่อกัน ต้องการเห็นการเจริญเติบโต แต่ไม่ต้องการเห็นการรังแกกัน เอารอดเอาเปรียบกัน

ฉันพูดอย่างมั่นใจต่อไปอีกว่า ห้องปฏิบัติการขยายพันธุ์กล้วยไม้ในเมืองไทยเวลานี้มีประสิทธิภาพสูง สามารถรับงานจากทั่วโลกได้ ยิ่งช่วงนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้าง

ขวาง แม็กกล้วยไม้พันธุ์ซึ่งปลูกในเมืองไทยได้ยาก เนื่องจากต้องการอากาศเย็นจัด ก็ยังมีผู้ส่งเชื้อพันธุ์จากประเทศใหญ่ๆ หลายแห่งเข้ามาใช้บริการห้องปฏิบัติการในเมืองไทย

ช่วงนี้ ห้องปฏิบัติการในเมืองไทยหลายแห่งลงทุนขยายกิจการ กระทั่งสร้างห้องเย็นไว้สำหรับใช้เก็บขวดลูกกล้วยไม้ประเภทอากาศเย็นเพื่อรอการเจริญเติบโตถึงขนาดนำส่งได้

ฉันเล่าต่อไปอีกว่า ช่วงที่ผ่านมา ห้องปฏิบัติการในประเทศไทยบางแห่งขยายพันธุ์กล้วยไม้ฟาแลนนีออฟซิสบรรจุกวอดจำนวนมาก ส่งไปขายตามความต้องการของสวนกล้วยไม้ในเมืองคุณหมิง ซึ่งมีการลงทุนปลูก และนำไปใช้ทำต้นไม้กระถางประดับในอาคารสถานที่ แม้ในบริเวณสนามบินกว้างขวางมากขึ้น

แต่สิ่งดังกล่าวคนไทยหลายคนอาจไม่มีโอกาสทราบ เพราะไม่สนใจเห็นความสำคัญของการออกไปเปิดหูเปิดตาและหาข้อมูลในต่างประเทศ ส่วนผู้ผลิตในนี้ก็ไม่ยอมบอกใคร โดยที่รู้ว่าคนไทยส่วนใหญ่มีนิสัยชอบทำตามกัน

นอกจากนั้น ฉันยังเล่าให้ฟังถึงตัวอย่างในอดีต ที่มีชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนทำสวนกล้วยไม้ในเมืองไทยหลายรายมาแล้ว ที่จำต้องละทิ้งกิจการกลับไปด้วยความเสียหาย เพราะถูกคนไทยที่ขาดความซื่อตรง มันอาจเป็นเพราะมีนิสัยไม่ดีก็ได้ หรือเป็นเพราะไม่พอใจที่เข้ามาบุกกรุกแผ่นดินไทย แต่ไม่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับได้ถึงกฎหมายก็เป็นได้

พูดถึงตรงนี้เขาหัวเราะพร้อมทั้งพูดสนับสนุนฉันอย่างมั่นใจว่า นี่แหละที่พวกเขาต้องระวัง เขาต้องการคนที่มีใจซื่อซึ่งหาได้ยากมาก หลังจากคุยกับฉันอย่างเป็นธรรมชาติต่อมาได้พักใหญ่ ฉันสังเกตเห็นว่าต่างคนต่างมาขอถ่ายรูป ตั้งแต่ในห้องจนกระทั่งออกมาถึงนอกอาคาร ในบริเวณลานบ้านก็ยังติดตามถ่ายรูปกันอีก

ก่อนที่จะลุกออกจากห้อง เขาหยุดคำถามในเชิงคำคมเอาไว้ว่า ฉันรู้แล้วว่า ท่านรักกล้วยไม้อยู่พันธุ์เดียว พันธุ์นั้นมันคืออะไร?

ฉันมองตาเขา แล้วก็เบนสายตาไปยังบทความที่ฉันมอบให้เขาเมื่อสักครู่นี้ พร้อมทั้งหัวเราะเบาๆ และเขาก็หัวเราะตาม พร้อมทั้งมองกลับมายังในตาฉันเสมือนรู้ใจกันดี

เนื่องจากฉันรู้อยู่เต็มอกว่า บทความที่มอบให้ไปนั้นได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า กล้วยไม้ พันธุ์ที่ฉันรักที่สุด มีชื่อว่า ความรักในเพื่อนมนุษย์ ซึ่งได้นำเสนอในที่ประชุมกล้วยไม้โลก ครั้งที่ 17 มาแล้วสดๆ ร้อนๆ

ภายในห้องยุติลงด้วยประโยคสุดท้ายที่เขาพูดออกมาจากใจว่า เมื่อไรท่านจะไปเยี่ยม สหรัฐอเมริกาอีกจะต้องบอกให้พวกเราทราบนะ เราขอต้อนรับท่านอย่างเต็มที่ และเชื่อว่ายังมีคนอเมริกาอีกมากมายที่รอคอยท่านอยู่

ตอบท้ายด้วยประโยคที่ว่า ท่านเป็นนักการทูตที่ยอดเยี่ยมที่สุด

ทำให้ฉันนึกถึงความประโยคนี้ ซึ่งตนเคยได้ยินมาแล้วตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2509 ซึ่งขณะนั้นฉันถูกเชิญเดินทางบรรยายในมลรัฐต่างๆ สองฝั่งของสหรัฐอเมริกาเป็นเวลานานพอสมควร

แต่ครั้งนี้หลังจากรับฟังแล้ว ฉันได้ตอบกลับไปว่า ใครคิดว่า ฉันเป็นทูตคงเป็นความรู้สึกจากเขาเอง ส่วนฉันยังคงรู้สึกว่าเป็นคนธรรมดาเหมือนทุกคน ฉันสังเกตเห็นเขานั่งยิ้มเหมือนรู้สึกซึ่งใจจนพูดอะไรไม่ออก

ช่วงหลังๆ เขาพูดหลายครั้งว่า การเดินทางครั้งนี้ผ่านอะไรๆ มาหลายอย่าง เขาไม่นึกเลยว่าจะมาถึงจุดที่พวกเราโชคดีที่สุดชนิดที่ไม่เคยพบมาก่อน

แต่ละคนยกมือไหว้ฉันอย่างไหว้แล้วไหว้อีก สลับกับการจับมือฉันบีบแน่น ฉันเดินออกมาส่งเขาถึงรถ คนไทยผู้นำชาวสวนที่มาด้วยระหว่างเราเจรจากัน ฉันเห็นเขาตั้งอกตั้งใจฟังตลอดเวลา บางครั้งผมเหลือบมองตาเขาทำให้รู้สึกว่าเขาอมยิ้มอยู่ในใบหน้า ก่อนจะจากกัน เขาหันมาพูดกับฉันเป็นภาษาไทยว่า มาหาคุณพ่อครั้งใดกลับไปคงต้องเหนื่อยหนักทุกที

ฉันอมยิ้มแล้วจึงตอบไปว่า เหนื่อยกายไม่เป็นไรขอให้สุขใจเข้าไว้เถอะ

กระทั่งก่อนขึ้นรถ เขายกมือไหว้แล้วไหว้อีก ทั้งสองคนผลัดกันยื่นมือมาจับฉันไว้แน่น ฉันรู้สึกที่ตัวเองให้หัวใจเขาทั้งหมด แต่สิ่งที่ฉันสอนอยู่ในส่วนลึกที่สุดของหัวใจ หากใครจะถาม ก็คงตอบว่า ฉันทำดีที่สุดแล้วเพื่อแผ่นดินไทย

ขณะรถเคลื่อนฉันยังยืนอยู่ข้างรถยื่นโบกมือให้ จนกระทั่งรถลับไปจากสายตา

ฉันยืนคิดอยู่ในใจว่า นี่เป็นเพียงรายเดียวเท่านั้น ในเมื่อการคิดลงทุนถึง 35,000 กว่าล้านบาท น่าจะไปเสนอทำข้อตกลงกับรายอื่น ๆ อีกมาก ที่ไม่ได้เข้ามาสืบสวนหาข้อมูลจากเรา

ในใจฉันเองมีความรู้สึกที่ติดตามมาเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง มันทำให้ฉันนึกถึงแผ่นดินไทย นึกถึงคนไทยที่จะอยู่ต่อไปในอนาคต ก็หันมาสำรวจตัวเองและมองไปรอบๆ มันทำให้ต้องคำนึงอยู่ในส่วนลึกกว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนี้คงไม่ใช่ครั้งเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ารู้ได้ถึงสถานการณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานสังคมปัจจุบัน

ฉันมองปัญหาในครั้งนี้ครั้งใด ทำให้อดคิดไม่ได้เลยว่า ถ้าตัวเองสิ้นชีวิตไปแล้ว จะมีใครที่พูดแล้ว แม้คนต่างชาติก็ให้ความเคารพและเชื่อฟัง จึงควรหวนกลับมาเข้าใจตัวเองมากกว่า เอาความทุกข์เข้าไปแบกไว้ แม้วัฒนธรรมก็ยังคิดจะเอาไปด้วย ทำให้ต้องนึกถึงวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงซึ่งชี้ความจริงไว้อย่างชัดเจนว่า อะไรเกิดได้ก็ย่อมดับได้เป็นธรรมดา

มองปัญหาจากรากฐานจิตใจที่อิสระ

หากมองยึดติดอยู่กับกล้วยไม้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งความจริงจากเรื่องนี้ ถ้ามองประเด็นนี้คงจะเห็นว่า มุงที่กล้วยไม้ฟาแลนนีอพิซิส แต่หากมองว่า กล้วยไม้สกุลนี้ ชาติที่ต้องการเข้ามาถือครอง มีพื้นฐานการผลิตและการตลาดอยู่ในมือแล้ว จึงเป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่จะเข้ามายึดหัวหาดของแผ่นดินไทย ในอนาคตย่อมลุกลามไปถึงกล้วยไม้ทุกชนิดอีกทั้งยังแพร่อิทธิพลไปถึงพืชอื่นๆ ทั้งหมด

นอกจากนั้น หากมองที่จำนวนเงินซึ่งนำมาลงทุน เท่าที่ทราบข้อเท็จจริงภายหลังว่า ประมาณ 35,000 กว่าล้านบาท ย่อมเป็นไปได้ที่จะผลิตของอย่างเดียว ในขณะที่ห้องปฏิบัติการของคนไทยซึ่งทำอยู่ในประเทศขณะนี้ กระจายอยู่หลายแห่ง นอกจากนั้นแต่ละแห่งกำลังมีการขยายตัวตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว หากต่างชาติเข้ามาลงทุนด้วยเงินจำนวนมหาศาล คงไม่น่าจะเป็นไปได้ที่จำกัดขอบเขตเอาไว้ที่กล้วยไม้กลุ่มเดียว นอกจากนั้น แม้กล้วยไม้กลุ่มนี้กำลังเติบโตขึ้นมาเป็นพื้นฐานของไทยด้วย เพียงแต่อาศัยเวลาที่จะเติบโตต่อไปในอนาคต

ดังนั้น ภาพที่เห็นในอนาคตก็คือ กล้วยไม้ นานาชนิดซึ่งชาวสวนไทยต้องพึ่งห้องปฏิบัติการที่เป็นของคนไทยในปัจจุบัน คงจะต้องหันไปพึ่งห้องปฏิบัติการซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลการควบคุมโดยต่างชาติโดยปริยาย ในเมื่อไม่มีสิ่งใดถูกกำหนดกรอบให้อยู่กับที่ เนื่องจากตามสัญธรรมชาติแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็ต้องมีเหตุผลสัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกัน

ดังได้กล่าวไว้แล้วแต่แรกว่า กิจกรรมห้องปฏิบัติการเป็นงานระดับล่างซึ่งอยู่ในโครงสร้างการผลิต รวมถึงการตลาด หากในอนาคตสิ่งนี้ถูกควบคุมโดยคนต่างชาติสำเร็จ ชาวสวนกล้วยไม้ รวมถึงพืชอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันได้อาศัยห้องปฏิบัติการเพื่อการขยายพันธุ์ ย่อมถูกควบคุมการผลิตเอาไว้ในมือ แบบผูกขาดโดยคนต่างชาติอย่างแน่นอน

หวนกลับไปนึกถึงอดีต ทำให้หลายคนแม้ผู้ที่ไม่ได้ปลูกกล้วยไม้รู้สึกภูมิใจ จากการที่การผลิตการค้ากล้วยไม้ของไทย เจริญเติบโตขึ้นมาจากพื้นดินของตัวเอง แต่ช่วงหลังๆ ทำให้รู้สึกว่ามี การแทรกแซงจากผลประโยชน์ของคนต่างชาติ ซึ่งมาในรูปแบบอุปกรณ์การผลิต เหตุการณ์ครั้งนี้หากปล่อยให้ผ่านไป ย่อมเข้ามาถึงตัวกล้วยไม้เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวสวนกล้วยไม้รายย่อยที่เกิดมาภายหลัง ซึ่งควรมีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นมาอย่างอิสระเพื่ออนาคตของคนไทย

บทเรียนจากสิ่งที่ผ่านพ้นมาแล้ว ทำให้หลายคนรู้ว่าเรามองปัญหาที่ปลายเหตุชัดเจนยิ่งขึ้น ปัจจุบัน แม้วงการกล้วยไม้จะเป็นส่วนที่ไม่ใหญ่มากนัก หากมองจากจุดเกิดมาถึงขณะนี้ ควรรักษารากฐานที่อิสระเอาไว้ให้มันคงอยู่ได้เพื่อโอกาสในการเจริญเติบโตไปสู่อนาคต

หากมองกลับทิศทางได้ แทนที่จะมองปลายเหตุ จากการเปิดโอกาสให้ชนต่างชาติเข้ามาถือครองผลประโยชน์บนผืนแผ่นดินไทย น่าจะคิดได้ว่า เราควรสงวนอาชีพการเกษตรซึ่งเป็นพื้นฐานชีวิตเราเองไว้ให้คนไทยโดยเฉพาะ อย่างน้อยก็ยังเป็นความหวังที่จะปลดความเป็นทาสคนชาติอื่น โดยเดินตามกระแสซึ่งได้รับบทเรียนมาแล้วจะไม่ดีกว่าหรือ

การมองเห็นได้สองด้านและรู้ว่า ด้านไหนคือพื้นฐานเราเองเท่านั้นที่จะช่วยให้สังคมไทยไปรอด ดังนั้นเมื่อมีการส่งเสริมการลงทุน จึงควรมีการควบคุมไม่ให้มาลงทุนเพื่อรุกล้ำสิทธิเสรีภาพของคนไทยร่วมด้วย

ความจริงจากปัญหาต่างๆ ที่ผู้เขียนมองเห็นอยู่ในกระบวนการพัฒนาวงการกล้วยไม้ไทยทั้งหมด ทำให้สามารถสาเหตุผลถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องใดก็ตาม ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากให้ความสำคัญมองที่คนซึ่งเป็นพื้นฐาน จึงทำให้รู้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยเท่าที่เป็นมาแล้วในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีทิศทางถล่มลงไปอยู่ภายใต้อิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติ จนกระทั่งนับวัน สิ่งซึ่งควรจะเป็นพื้นฐานของชีวิตคนไทยเองโดยแท้ แม้เกิดขึ้นในช่วงหลังๆ อย่างอิสระ ในที่สุดย่อมจบลงด้วยการตกเป็นเหยื่ออิทธิพลเศรษฐกิจจากชนชาติอื่น

ดังนั้น แม้ผลจากการพัฒนากล้วยไม้อย่างเดียว ก็น่าจะเป็นตัวแทนข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ในปัจจุบันจากทุกเรื่องได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด

พลังต่อรองการค้าผลิตภัณฑ์เกษตรระหว่างประเทศของไทย

ได้สูญเสียไปจนแทบไม่มีเหลืออีกแล้ว

พลังต่อรองทางการค้าซึ่งนักเศรษฐศาสตร์การค้าของไทยนิยมนำมากล่าวอ้างกันอย่างกว้างขวาง แท้จริงแล้วหากมองเห็นถึงรากฐานได้อย่างลึกซึ้ง คงเหลืออยู่แต่ข้ออ้างซึ่งนำมาจากตำราฝรั่ง โดยที่คนเหล่านี้ส่วนใหญ่หาได้รู้ไม่ว่าของจริงคืออะไรและมีอยู่ที่ไหน เนื่องจากขาดการรู้ความจริงจากใจตนเองถึงระดับหนึ่ง

บนพื้นฐานความจริง ทุกสิ่งย่อมมองเห็นได้สองด้าน นอกจากนั้นควรรู้ว่า ด้านไหนคือรากฐานของอีกด้านหนึ่ง ดังนั้น หากรู้ว่าพลังต่อรองทางการค้าของคนไทยสูญเสียไปแล้ว ย่อมเห็นความจริงจากอีกด้านหนึ่งได้ว่า สภาพที่เป็นอยู่ในขณะนี้ พลังต่อรองทางการค้าของคนไทยตกอยู่ในสภาพติดลบ ทำให้ทุกอย่างซึ่งเกิดขึ้นบนผืนแผ่นดิน จำต้องถูก

อิทธิพลชนชาติอื่นเข้ามาแทรกแซงถือครอง ทำให้เกิดภาวะสูญเสียด่างกว้างขวางมากขึ้น

เหตุแห่งการสูญเสียดังกล่าวเกิดจากเงื่อนไขอันสืบเนื่องมาจากอิทธิพลเงินและวัตถุ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดเข้ามาครอบงำทำลายคุณค่าความเป็นคน ที่ลงไปฝังลึกอยู่ในรากฐานจิตใจคนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

วิญญาณความเป็นไทแก่ตนเอง ที่ควรจะมีอิสระ เพื่อส่งผลให้แก่ละคนรักษารากฐานความรักพื้นดินถิ่นเกิด ร่วมกับทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งเกิดจากผืนแผ่นดินตัวเอง ได้ถูกทำลายทำให้จำต้องสูญเสียไปมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

หวนกลับไปนึกถึงช่วงประมาณ 50 กว่าปีมาแล้ว ขณะที่ผู้เขียนเรื่องนี้เริ่มต้นจับงานศึกษาค้นคว้าเรื่องกล้วยไม้ จากความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจ ที่มุ่งใช้กล้วยไม้เป็นสื่อพัฒนาจิตใจคน หลังจากปฏิบัติมาได้ไม่นาน ตนก็เริ่มรู้สึกว่าควรมองปัญหาต่างๆ มุ่งลึกลงไปถึงความ เป็นมาของวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมกับปัญหาภายในกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งทำให้เกิดปัญหาแก่สังคม เลยไปถึงปัญหาทางการเมือง

กระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้รู้ความจริงจากคนจำนวนมากในทุกกลุ่มน่าจะได้แก่เสียงวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งผ่านกลับมาเข้าหูผู้เขียนเป็นช่วงๆ แต่เพราะเหตุที่ตนไม่ถือสาใคร หากใช้โอกาสมองย้อนกลับไปยังคนเหล่านั้น ทำให้รู้ความจริงชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรดาอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวนมากวิจารณ์ว่า แต่ก่อนอาจารย์ระพีฯ เคยทำงานเรื่องกล้วยไม้ มาถึงช่วงหลังๆ กลับไปทำนอกเรื่อง คงเนื่องมาจากเห็นว่า ผู้เขียนสนใจจับปัญหาเรื่องวัฒนธรรม การศึกษา สังคม และเศรษฐกิจ

แม้คนทั่วไปจำนวนมากก็มองเห็นแบบเดียวกัน เนื่องจากหลายคน หลังจากพบกันตามที่ต่างๆ มักถามว่า เดี่ยวนี้อาจารย์ยังทำเรื่องกล้วยไม้อยู่หรือเปล่า? สะท้อนให้เห็นว่าคนจำนวนมาก มองภาพภายนอก ยึดติดอยู่กับกรอบของรูปแบบอย่างแคบๆ

จากคำถามดังกล่าว บางครั้งก็ตอบกลับไปว่า ยังทำอยู่เหมือนเดิม ไม่ได้เปลี่ยนไปไหนเลย แต่ควรมองให้ลึกซึ้งถึงรากฐาน

ภาพสะท้อนดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนคิดอยู่ตลอดเวลาว่า ฐานความคิดที่คับแคบเหมือนปิดขังตัวเอง ทำให้การพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างจำเป็นต้องพบกับสภาพติดลบมากขึ้น ถ้าไม่อาจปรับเปลี่ยนให้เปิดกว้างได้ วันหนึ่งข้างหน้า ไม่เร็วก็ช้า สิ่งที่เกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินถิ่นเกิดอย่างอิสระ คงจะต้องสูญสิ้นไปในที่สุด

แม้บางคนซึ่งได้รับการยอมรับจากคนในสังคมจำนวนไม่น้อยว่า มีความคิดที่สามารถมองสิ่งต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ก็ยังหลุดปากออกมาว่า ดูซิ ท่านอาจารย์ระพีฯ ซึ่งแต่ก่อนเคยจับเรื่องกล้วยไม้ เดียวนี้ยังหันมาจับเรื่องสังคม แทนที่จะรู้และเข้าใจความจริงว่า แต่ละคนเริ่มต้นจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ตนเกิดแรงดลใจ หลังจากนั้นผลการทำงานควรทำให้สามารถรู้เหตุผลสถานถึงทุกเรื่อง

สำหรับคนในวงการกล้วยไม้ รวมถึงเกษตรกรทั่วไปจำนวนมาก มักคิดว่าเรื่องของตัวมีเพียงการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ แม้การค้าขายผลิตผลจะมุ่งความสำคัญไปยังการซื้อของขายของและเงิน ส่วนเรื่องอื่นๆ ซึ่งอยู่ในชีวิตประจำวันกับคิดว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ขาดความสนใจในการเรียนรู้อย่างเห็นได้ชัด

คนแต่ก่อนเคยพูดสอนไว้ให้ได้ยินเป็นช่วงๆ มาแล้วว่า แม้เราไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองแต่วันหนึ่งข้างหน้า การเมืองมันจะหวนกลับมาเกี่ยวข้องกับเรา

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยในขณะนี้ ตกอยู่ในสภาพซึ่งคนยุคก่อนเคยกล่าวฝากไว้ให้คิดว่า กว่าจะถึงจะสุขงาก็ใหม่ไปเรียบร้อยแล้ว

หวนกลับไปนึกถึงอดีต เป็นเวลานานหลายปีมาแล้ว ผู้เขียนเรื่องนี้เคยพูดเคยเขียนถ่วงติงสังคมเป็นช่วงๆ มาตลอดว่า เราส่งสิ่งต่างๆ ไปขายคนต่างชาติ โดยไม่หวนกลับลงไปดูความจริงซึ่งอยู่ที่พื้นดินเราเองว่า ทุกสิ่งทุกอย่างจำเป็นต้องเสื่อมโทรมของชีวิตและวิญญาณคนท้องถิ่น ซึ่งถูกทำร้ายโดยคนระดับบนทำให้เกิดการสูญเสียววดเร็วยิ่งขึ้น

ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดภาวะสับสนอย่างที่เราเรียกกันว่า กลับหัวกลับหาง เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ แม้การพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งมีการชี้แจงโดยคนระดับบนว่าได้ผลดี หากหันกลับลงไปมองที่พื้นดิน พบว่าคนระดับล่างต้องเผชิญปัญหาหนักมายิ่งขึ้น

ผลิตผลการเกษตรซึ่งควรจะสนองความต้องการของคนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับพื้นฐาน แต่กลับถูกส่งไปขายให้คนต่างชาติ จนถึงขั้นจัดตั้งศูนย์ผลักดันการส่งออก

นโยบายการส่งออก นโยบายการค้าขายที่มุ่งกอบโกยทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งทรัพยากรซึ่งเป็นชีวิตคนท้องถิ่นออกไปขายให้ชนต่างชาติเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้นึกถึงความจริงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นบนแผ่นดินพื้นนี้อย่างเป็นทางการคนไปขายจนหมด ทำให้มองเห็นอีกภาพหนึ่งว่า ลัทธิอำนาจนิยมกำลังขายชาติตัวเอง

มาถึงบัดนี้ แม้คนระดับล่างจะเริ่มรู้สึกตัวกว้างขวางมากขึ้น แต่ทางปฏิบัติ การส่งคนไปขายในอดีต นับได้ว่าพลังต่อรองทางการค้าของไทยตกอยู่ในสภาพติดลบอย่างลึกซึ้งแล้ว

คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ให้คิดว่า คนซึ่งตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบ หากจะบีบก็ตาย คลายก็รอด แต่ชนต่างชาติที่เข้ามาถือครองผลประโยชน์บนผืนแผ่นดินไทย หรือจะมีความรักความจริงใจต่อแผ่นดิน ดังนั้นเขาจะคลายมือก็ต่อเมื่อคนไทยยอมใจเป็นทาสรับใช้ผลประโยชน์ให้กับเขาเท่านั้น ไม่เช่นนั้นแล้วเขาคงบีบคนไทยที่ไปอยู่ในอุ้งมือเขา จนในที่สุดเราคงต้องยอมเขา ดังเช่นตัวอย่างที่มีมาแล้วเมื่อไม่กี่วันเกี่ยวกับการระงับวีซ่า หลังจากถูกขู่กลับมาว่า จะไม่รับแรงงานคนไทยที่เคยรับไว้กว่าแสนคนในที่สุดผู้บริหารประเทศก็ยอมอ่อนข้อ

ข้อเสียเปรียบในเชิงการค้ากล้วยไม้ของประเทศด้อยพัฒนา

จากประสบการณ์ชีวิตช่วงที่ผ่านพ้นมาแล้ว ในฐานะผู้ริเริ่มงานกล้วยไม้ของไทยในยุคอนุรักษ์และพัฒนา ที่สานเหตุผลถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมถึงปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในเขตร้อนของโลก ที่มีทรัพยากรท้องถิ่นอย่างหลากหลาย รวมถึงพันธุ์กล้วยไม้ธรรมชาติที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

ปกติคนในประเทศเขตร้อนของโลกโดยทั่วไปจะถูกครอบงำโดยรูปแบบเทคโนโลยีทันสมัย ซึ่งถ่ายทอดอิทธิพลมาจากกลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้ตกอยู่ในสภาพนิยมวัตถุโดยที่มองข้ามความสำคัญของจิตใจ นอกจากนี้ถ้ามองที่ปัญหาซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคนท้องถิ่น จะพบความจริงว่าคนส่วนใหญ่ขาดการพึ่งตนเองในทุกๆ เรื่อง ดังนั้นการพัฒนา

กล้วยไม้รวมถึงไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ สำหรับประเทศซึ่งตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ จะทำให้ธรรมชาติของคนขาดการให้ความสำคัญอย่างเห็นได้ชัด

ดังนั้น ความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ จึงนับว่าเกิดขึ้นได้ยากมาก นอกจากมีตัวบุคคลผู้ที่รากฐานจิตใจมีความเข้มแข็งอย่างชัดเจน เนื่องจากมีรากฐานจิตใจซึ่งแฝงไว้ด้วยภูมิคุ้มกันอิทธิพลวัตถุนิยมสูงมาก

ดังนั้นการที่ประเทศไทย ซึ่งครั้งหนึ่ง โดยคนกลุ่มเล็กๆ ผู้มีฐานะดี ส่งกล้วยไม้สำเร็จรูปจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้วยไม้ซึ่งเป็นผลิตผลจากกลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาปลูกเพื่อใช้ประดับบ้านมีความร่ำรวยและแสดงความยิ่งใหญ่

อยู่มาช่วงหนึ่ง ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่อาจกล่าวได้ว่าพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ เนื่องจากสามารถพัฒนากล้วยไม้ให้เติบโตขึ้นมาเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สามารถมีผลงานเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก

สภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หากมองในมุมกลับ ย่อมเรียกร้องความสนใจจากประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวาง นอกจากนั้น สถานการณ์ในประเทศเอง สิ่งที่เกิดขึ้นย่อมได้รับการต่อต้านจากแนวความคิดคนส่วนใหญ่ อีกทั้งมีกลุ่มบุคคลภายในประเทศเดียวกันสนใจฉกฉวยโอกาสหาประโยชน์ส่วนตัวจากการส่งกล้วยไม้ต่างประเทศเข้ามาขายให้คนไทยร่วมด้วย

สถานการณ์ดังกล่าวมีผลทดสอบความแข็งแกร่งของผู้ริเริ่มที่มุ่งมั่นสร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้กับส่วนรวมอย่างทำทนาย

คนยุคก่อนเคยปรารถนาไว้ว่า ศักยภาพนอกยังไม่สำคัญเท่ากับศักดิ์ที่เกิดขึ้นภายในบ้านตัวเอง จากเหตุผลที่ว่า ถ้าคนในชาติมีความเข้าใจจริง ย่อมทำให้ความรู้สึกรักอิศราธิปไตย การคิดฉกฉวยโอกาสก็ดี ถูกเปลี่ยนมาเป็นความร่วมมือสนับสนุน ย่อมทำให้สิ่งที่เกิดอย่างอิสระ สามารถเจริญก้าวหน้ามาได้โดยราบรื่น

แต่สภาพที่เป็นจริงซึ่งอยู่บนพื้นฐานสังคมลักษณะนี้ ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าเกิดขึ้นจากตัวบุคคล ดังนั้นในช่วงเริ่มแรก การหวังความเข้าใจจากคนในสังคม ย่อมเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้และทั้งนั้น เป็นเพราะขาดความเข้าใจ ซึ่งมีผลทำให้ถูกมองอย่างผิวเผิน

ปกติแล้ว คนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่บนพื้นฐานสังคมประเทศเขตร้อน มักมีแนวโน้มนิยมของสำเร็จรูป ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากขาดรากฐานจิตใจที่อิสระ ย่อมขาดความคิดริเริ่ม หากนิยมเดินตามหลังสิ่งซึ่งทำสำเร็จแล้วมากกว่า

อนึ่ง ภายในโครงสร้างภาพรวมของสังคมลักษณะนี้ ย่อมมีช่องว่างระหว่างคนระดับบนกับคนระดับล่าง ทำให้ขาดสื่อทางใจและความคิดซึ่งควรสานถึงซึ่งกันและกัน จึงหวังได้ยากว่า ข้อมูลความจริงซึ่งอยู่ด้านล่าง จะได้รับการถ่ายทอดขึ้นมาสู่ด้านบนอย่างรู้เหตุรู้ผล

จากสภาพดังกล่าว ผลการพัฒนางานการกล้วยไม้ไทยซึ่งเกิดจากพื้นดินของท้องถิ่นโดยแท้ จากช่วงบุกเบิก นอกจากขาดความเข้าใจจากคนระดับบนแล้ว ยังถูกขัดขวางอย่างรุนแรงจากคนหลายฝ่ายเรื่อยมา

ดังนั้น ก่อนที่จะปรากฏผลจากพื้นฐานไทยเองขึ้นมาจนกระทั่งถึงระดับซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สำเร็จรูปในแต่ละระดับ จึงขาดการยอมรับจากอำนาจการบริหารประเทศ จึงทำให้ภายในระบบการบริหารประเทศมีการต่อต้านมาตลอด

ประเด็นดังกล่าว จึงมีผลทำให้คนในวงการกล้วยไม้ของไทยเท่าที่ได้พัฒนาขึ้นมาจนถึงขั้นสะท้อนผลงานให้เป็นที่ยอมรับโดยกลุ่มอำนาจบริหารซึ่งอยู่ระดับบน น่าจะมีผลพิสูจน์ตัวเองถึงความเข้มแข็งทั้งในด้านจิตใจและความกระตือรือร้นที่จะค้นหาความรู้รอบด้าน

ซึ่งเราจะพบได้จากวงการกล้วยไม้ไทยที่มีความรู้รอบตัว แทนที่จะมีข้อจำกัดอยู่เพียงการปลูกกล้วยไม้เป็น การผสมพันธุ์กล้วยไม้เป็นเท่านั้น แต่คนวงการกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีความรู้หลายสิ่งหลายอย่าง นับตั้งแต่การจัดการไปจนถึงการตลาด กระทั่งปัญหาต่างๆ ทางสังคมและการเมือง แตกต่างจากคนในวงการผลิตผลอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน

อำนาจการจัดการของรัฐได้เข้ามายอมรับว่ากล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจเมื่อปีพ.ศ. 2530 ในขณะที่วงการกล้วยไม้ได้พิสูจน์ตัวเองแล้วว่า สามารถสร้างผลงานให้ปรากฏในด้านเศรษฐกิจเด่นชัดถึงระดับหนึ่ง

ดังนั้นแน่นอนที่สุดสภาพที่เรียกกันว่านิยมผลสำเร็จรูป หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่าการชุบมือเปิบ ย่อมทำให้คนที่อยู่ในระดับการบริหารและจัดการประเทศอย่างเป็นทางการ

ส่วนใหญ่ไม่สามารถย้อนกลับไปสู่ออดีตซึ่งเป็นสิ่งละเอียดอ่อนมาก ให้ความความจริงได้ว่า วงการกล้วยไม้เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีเรื่องราวความเป็นมาอย่างไร

กระทั่งคนซึ่งเป็นผลผลิตจากการจัดการศึกษา เท่าที่อำนาจรัฐผลิตออกมา เป็นนักวิชาการ ที่ติดตามมาภายหลัง ก็ยังหายากที่จะหยั่งรู้ถึงอดีตได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้สิ่งที่ปรากฏออกมา ตกอยู่ในสภาพที่ใช้ผลงานจากคนในวงการกล้วยไม้เป็นเครื่องมือตอบสนองความต้องการของตน

ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีที่ทางการของรัฐได้ให้การยอมรับวงการกล้วยไม้ และก้าวเข้ามาให้การสนับสนุน แต่ขาดความรู้ความเข้าใจที่หยั่งรากลงสู่ระดับล่างอย่างลึกซึ้ง ร่วมกับสภาพสังคมลักษณะนี้มีช่องว่างระหว่างคนระดับบนกับระดับล่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

ดังนั้นปีนั้นเองจึงเกิดเหตุการณ์ซึ่งไม่คาดคิดมาก่อน ทำให้รู้สึกว่เหตุการณ์ครั้งนั้นเกิดจากความไม่รู้ของกลุ่มบุคคลผู้ถืออำนาจในระดับบน ร่วมกับการถูกแทรกแซงเพื่อฉกฉวยโอกาสโดยคนส่วนหนึ่งในวงการกล้วยไม้ที่ป้อนข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตนโดยอาศัยอำนาจระดับบนเป็นเครื่องมือ

สภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดการใช้อำนาจปิดกั้นประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศในระดับพื้นฐานอย่างสำคัญ นั่นคือขณะที่วงการกล้วยไม้ไทยมีการปลูกกล้วยไม้ตัดดอกเป็นอุตสาหกรรมขยายขอบข่ายการตลาดออกไปสู่ต่างประเทศ เริ่มมีแนวโน้มกว้างขวางมากขึ้น

นอกจากนั้น เมื่อมีการเพิ่มปริมาณดอก ย่อมมีการเพิ่มปริมาณต้นที่ผลิตโดยคนไทย กว้างขวางมากขึ้น จนกระทั่งมาถึงช่วงซึ่งกำลังส่งเสริมให้นาต้นซึ่งผลิตได้และมีปริมาณมากขึ้น ออกไปสู่ตลาดต่างประเทศ เพื่อหวังสร้างสมดุลระหว่างปริมาณกับคุณภาพ อีกทั้งระบายนของเก่าเพื่อรองรับผลิตผลซึ่งพัฒนาขึ้นมาใหม่

รัฐได้ใช้อำนาจประกาศปิดกั้นอย่างขาดข้อมูลที่เป็นความจริง ส่งผลกระทบทำให้เกิดความเสียหายในการลงทุนของชาวสวนซึ่งมีการวางแผนและทำเงื่อนไขเพื่อได้เงินมาลงทุน

ค้างคาอยู่แล้ว ทำให้กระแสการผลิตที่ระบายออกไปสู่ตลาดต่างประเทศจำเป็นต้องหยุดชะงักลง เป็นเวลา 1 เดือนเต็ม ก่อนที่อำนาจรัฐจะยอมถอนเงื่อนไขดังกล่าวออก

เหตุการณ์กระทบกระเทือนกิจการค้าของวงการกล้วยไม้ไทยในระดับพื้นฐาน เกิดขึ้น ในครั้งที่ 2 ประมาณช่วงปี 2535

ความจริงเรื่องนี้ได้มีกระแสจากนอกประเทศเข้าศึกษาค้นหาความจริง เพื่อต้องการรู้ว่า ในอดีตไม่เคยมีใครคิดว่า ประเทศด้อยพัฒนาอย่างไทยจะหันมาสนใจเรื่องกล้วยไม้ นอกจากนั้นยังสามารถลุกขึ้นยืนหยัดสร้างผลิตผลแพร่กระจายออกไปสู่ชาวโลกได้อย่างน่าประหลาด

ผู้เขียนไหวตัวทันจึงไม่ยอมให้ข้อมูลรายละเอียดเรื่องดังกล่าว สิ่งนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือกล้วยไม้รองเท้านารีซึ่งหนังสือเล่มนี้เขียนและจัดพิมพ์ขึ้นจากสาเหตุที่ กระแสอิทธิพลต่างชาติซึ่งอ้างว่าเป็นระดับนานาชาติเข้ามาชี้แจงเหตุผลว่า กล้วยไม้สกุลนี้กำลังใกล้จะสูญพันธุ์ จึงต้องอนุรักษ์ โดยวิธีการนำอำนาจจากกลุ่มประเทศซึ่งเรียกตัวเองว่านานาชาติ โดยที่แฝงเอาไว้ด้วยอิทธิพลกลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาจัดการ หลังจากตั้งองค์กรซึ่งมีชื่อว่าไซเตส (CITES)

หากสามารถมองเห็นได้ลึกซึ้งและรู้เท่าทัน ย่อมรู้ความจริงว่าอำนาจกล่าวมีผลกระทบกีดกันการค้าขายกล้วยไม้ ทั้งๆ ที่ชี้แจงว่ามีเป้าหมายที่จะอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายาก

ช่วงนั้น เกิดปัญหาขึ้นในประเทศไทย โดยที่คนในวงการกล้วยไม้ของไทยส่วนใหญ่ ได้รับความรู้พื้นฐานไว้ด้วยความคิดที่พึ่งตนเอง แทนที่จะตามกระแสอำนาจนิยมของคนระดับบน จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนกล้วยไม้กับฝ่ายถืออำนาจของรัฐ

เจตนารมณ์ของอิทธิพลต่างชาติได้ปรากฏออกมาให้ผู้รู้เท่าทันจับได้ก็คือ ระวังที่กำลังมีการถกเถียงเกิดขึ้นจากกลุ่มคนระดับบนกับเกษตรกรในวงการกล้วยไม้ ได้มีกระแสอำนาจจากต่างชาติที่รวมหัวกันบีบเข้ามาอีก โดยที่ประกาศว่า ถ้าประเทศไทยไม่ออกกฎหมายบังคับคนระดับล่าง พวกเขาจะรวมหัวกันไม่ซื้อกล้วยไม้จากประเทศไทยทั้งหมด

พฤติกรรมดังกล่าวทำให้ผู้รู้เท่าทันอ่านเกมได้ว่า หากบริสุทธิ์ใจจริงไม่ควรก้าวก่ายเข้ามายุ่งเรื่องการจัดการภายในประเทศไทย

อนึ่ง บนพื้นฐานสังคมลักษณะนี้ เท่าที่กล่าวไว้แล้วว่า ผลการถ่ายทอดอิทธิพลเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาสู่ภายในประเทศ ทำให้คนระดับบนกับคนระดับล่างเกิดช่องว่างห่างกันกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนระดับล่างจะมีสภาพที่รู้เท่าทันคนชาติอื่น เนื่องจากมีชีวิตร่วมอยู่กับพื้นดินทำให้รู้ความจริง นอกจากนี้ยังเป็นผู้เผชิญปัญหาด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มอำนาจซึ่งอยู่ระดับบนขาดการรู้เท่าทันเนื่องจากมีรากฐานจิตใจนิยมความทันสมัยซึ่งคนต่างชาติเป็นฝ่ายกำหนด

ในที่สุด หลังจากเกิดความขัดแย้งระหว่างด้านล่างกับด้านบนได้ไม่นานนัก ในที่สุดกลุ่มอำนาจระดับบนจึงนำร่างกฎหมายกลับไปปิดประตูประชุมภายในพวกเดียวกัน โดยไม่ยอมให้คนในวงกรกกล้วยไม้เข้าไปรับทราบ

หลังจากนั้น จึงเสนอผลการประชุมขึ้นสู่ระดับสูงสุด ทำให้วงการกล้วยไม้ไทยต้องถูกจำกัดสิทธิทางความคิด ผลก็คือกฎหมายดังกล่าวได้ประกาศบังคับใช้แล้ว จะช่วยให้คนไทยสามารถค้าขายกล้วยไม้กับต่างประเทศได้ แต่ก็ถูกจำกัดความคล่องตัวให้ล่าช้าลง เนื่องจากต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ส่วนคนในประเทศซึ่งเคยเป็นตลาดแต่ตัวเองก็มีโอกาสผลิตได้เอง แม้จะนำพันธุ์จากประเทศเขตร้อนไปรวบรวมไว้แล้ว ซึ่งแต่ก่อนเคยมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายสูง ช่วงหลังการถ่วงความคล่องตัวในการจัดการภายในประเทศเขตร้อนทำให้อีกด้านหนึ่งค้าขายกันได้อย่างอิสระ แม้การนำพ่อแม่พันธุ์ไม้ใหม่ๆ จากประเทศเขตร้อนไปใช้พัฒนาพันธุ์ซึ่งคนท้องถิ่นเคยมองเห็นโอกาสล่วงหน้าไว้แล้ว คนในประเทศเขตอบอุ่นได้รับการเปิดโอกาสให้ทำกันได้อย่างอิสระ

แม้การควบคุมจะประกาศว่ามีผลบังคับทุกประเทศก็ตาม แต่ประเทศอื่นไม่ได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำที่โดดเด่นอย่างประเทศไทย ดังนั้นประเทศซึ่งถูกกีดกันทั้งทางกฎหมายและการปฏิบัติจึงมุ่งตรงมายังประเทศไทยโดยตรง

สิ่งที่กล่าวมาแล้ว นับเป็นคลื่นลูกใหม่ลูกที่ 2 ซึ่งมีผลระยะยาวเกี่ยวกับอิสรภาพการค้ากล้วยไม้ของไทยอย่างเห็นได้ชัด ส่วนผู้ที่สายตาขาดการมองไกลอาจไม่รู้สึกรู้สีกว่าเป็นเรื่องใหญ่

การที่มีการเคลื่อนไหวในการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งรายเดียวมีจำนวนทุนที่จะเข้ามาทำในประเทศไทยถึง 35,000 ล้านบาท เท่าที่ชี้แจงเหตุผลในรายละเอียดมาแล้วตั้งแต่แรก มีผลยิ่งกว่านำเงินมาซื้อ ทั้งคน เทคโนโลยี ซึ่งคนไทยคิดสร้างขึ้นมาจากพื้นดินของตัวเอง รวมทั้งนำเอาจิตวิญญาณความเป็นไทยเข้าไปพื้นฐาน ทำให้คนไทยลุกขึ้นยืนได้อย่างอิสระ ในขณะที่อำนาจต่างชาติก็ดี ไม่คาดคิดมาก่อน จึงมองข้ามความสนใจไปโดยสิ้นเชิงในช่วงแรกๆ ได้หันมาสนใจอย่างพิศวาส ยิ่งคนไทยผู้หลงเงินหลงอำนาจ รวมทั้งหลงความยิ่งใหญ่ ย่อมมีความโลภเป็นพื้นฐานจึงขาดความยั้งคิด ดังนั้นนอกจากขาดความจริงใจในการสนับสนุนการพัฒนาแล้ว ยังคงแฝงความรู้สึกที่จับจ้องต้องการผลประโยชน์ จากอะไรก็ได้ซึ่งอยู่ในกระบวนการผลิตและการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเริ่มจากการถือครองที่ดินหรือไม้กึ่งหวังนายหน้าจากการขายเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากรายได้ส่วนนี้ แฝงอยู่ในระดับลึก ซึ่งคงหาหลักฐานได้ยาก นอกจากนั้นระบบการจัดการภายในสังคมไทยไม่ว่าเรื่องใดที่หวังผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมมักมีระบบลู่หน้าปะจุมุก หรือที่เรียกว่าผลัดกันเกาหลัง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดกันมาช้านานพอสมควรแล้ว

ดังนั้นเรื่องที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ยิ่งมีเงินทุนมากมายมหาศาลจึงทำให้สงสัยว่า อาจมีเบื้องหลังค้ำกล่าวแอบแฝงอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตาม ยังเชื่อว่า กาลเวลาเป็นโอกาสให้พิสูจน์ได้ แม้ไม่ใช่ขณะนี้ วันหนึ่งข้างหน้าไม่เร็วก็ช้าความจริงต้องปรากฏ ดังเช่นภาษิตที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า ความลับไม่มีในโลก

มีเรื่องปมที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ อดีตที่ผ่านพ้นมาแล้วนับว่าคนไทยใจกว้างในการแข่งขัน แม้แผ่นดินของตนยังเปิดโอกาสให้ชนชาติอื่นมาลงทุนได้ ภายในวงการกล้วยไม้เองก็มีชนชาติอื่นมาลงทุนทำภายในประเทศหลายชาติด้วยกัน แต่ไม่เคยมีชาติไหนที่เคยเข้ามาใช้กลยุทธ์เพื่อหวังอภิสิทธิ์เหนือคนไทย ซึ่งทำมาหากินอยู่บนแผ่นดินไทย อีกทั้งทุ่มเทแรงใจแรงกายพัฒนาเรื่องกล้วยไม้ตั้งแต่ช่วงที่อำนาจรัฐเข้ามาขัดขวางอย่างหนักหน่วง จนกระทั่งเจริญเติบโตขึ้นมาได้ ทำรายได้ให้กับประเทศไทยแพร่กระจายไปทั่วโลก

นับเป็นการพิสูจน์ความเข้มแข็ง ซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณคนไทยอย่างชัดเจน จนกระทั่งปรากฏผลสำเร็จรูปในทางเศรษฐกิจถึงระดับหนึ่งแล้ว อำนาจรัฐจึงเข้ามาประกาศยอมรับให้การสนับสนุน เสมือนพฤติกรรมที่เรียกว่าชูปมือเปิบ

ยิ่งกว่านั้น หลังจากก้าวเข้ามายอมรับก็มีเหตุการณ์ปิดกั้นการค้ากล้วยไม้ของไทยเกิดขึ้น ครั้งแล้วครั้งเล่า ส่วนครั้งสำคัญที่นำมากล่าวในครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 นอกจากนั้นยังมีน้ำหนักปัญหาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

มีจุดสำคัญที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนในวงการกล้วยไม้ไทยได้รับให้มีการปูพื้นฐานให้เป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองเข้มแข็งกว่าเกษตรกรในด้านอื่นๆ ดังนั้นช่วงที่ผ่านพ้นมา ยังไม่มีเหตุการณ์ในวงการกล้วยไม้ไม่เคยมีการรวมตัวกันออกมาเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐในรูปแบบใด แม้แต่ครั้งเดียว คงมีแต่ภาครัฐที่ไม่พยายามเข้าใจและยอมรับพื้นฐานความคิด จึงนำเอาเรื่องใหญ่ๆ เข้ามาปิดกั้นผลประโยชน์ของชาติครั้งแล้วครั้งเล่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ผ่านพ้นมาเพียง 15 ปี เกิดเรื่องใหญ่ๆ ขึ้น 3 ครั้ง ดังที่นำมากล่าวไว้ให้รู้ทั่วกัน ณ โอกาสนี้

การขาดความสามัคคีมีผลทำให้พลังต่อรองอ่อนแอ

ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วว่า ภาพปัญหาที่สะท้อนออกมาจากวงการกล้วยไม้เป็นอย่างไร ภาพรวมของปัญหาซึ่งเกิดขึ้นแก่สังคมไทยก็เป็นเช่นเดียวกัน ทุกวันนี้การรวมตัวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนไทยมีความเป็นไปได้ยากมากยิ่งขึ้น

ถ้ามองปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการกล้วยไม้ จะพบความจริงว่าทั้งในยามปกติและในโอกาสที่มีกิจกรรมร่วมกัน เราจะพบกับสภาพความคิดซึ่งเรียกกันว่าตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างเก่ง รวมทั้งการถือพรรคถือพวก ทำให้การทำงานในจุดต่างๆ ตกลงกันได้ยาก นอกจากนั้นหลังเสร็จงานแล้วยังมีการนำมาวิพากษ์วิจารณ์เบื่องหลังต่อไปอีก

ในอดีตเคยได้ยินคำปรารภที่กล่าวไว้ว่า ถ้าไม่เลือดตกยางออกก็คงรวมตัวกันได้ยาก หรือ ถ้าไม่เห็นโลงศพก็คงไม่หลั่งน้ำตา ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากนิสัยรักความสบาย ยิ่งถูกมอมเมาโดยอิทธิพลรูปแบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งไหลบ่าเข้ามารวดเร็วยิ่งขึ้น

จากความจริงที่กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ไว้ว่า **เงินและวัตถุเข้าไปถึงไหนยอม** ทำให้คนแตกความสามัคคีถึงนั้น ภาพที่เห็นได้ชัดเจนน่าจะพบจากคนในสังคมไทยยุคนี้

ช่วงที่ผู้เขียนเรียนอยู่ในชั้นมัธยมตอนต้น เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2472 ตนยังจำได้ดีถึงวรรณกรรมเรื่องหนึ่งซึ่งอยู่ในบทเรียน เรื่องกษัตริย์วิจฉวีซึ่งมีเรื่องราวที่ญาติพี่น้องช่วงชิงอำนาจกันเองจนกระทั่งทำให้บ้านเมืองต้องสูญเสียแผ่นดิน

มาถึงช่วงปี พ.ศ. 2477 ระหว่างที่ผู้เขียนเรียนอยู่ในโรงเรียนศิลปากร แผนกนาฏดุริยางค์ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ช่วงนั้นหลวงวิจิตรวาทการได้เขียนบทละครอิงประวัติศาสตร์ไว้หลายเรื่อง มีเนื้อเพลงๆ หนึ่งซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์วิจฉวี เพื่อใช้เป็นคติสอนใจคนให้สำนึกถึงความรักความสามัคคีรวมอยู่ด้วย

จากประสบการณ์ในการมุ่งมั่นพัฒนาวงการกล้วยไม้ซึ่งทำเพื่อแผ่นดินไทยอย่างชัดเจนมาตลอด ทำให้รู้สึกว่ ถ้าคนไทยมีความรักความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างปราศจากการริษยาเกียดงอนและแข่งกันยิ่งใหญ่ วงการกล้วยไม้ไทยคงไม่ประสบปัญหาทำให้เสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตทั้งหมดถึงขนาดนี้ อีกทั้งควรมีโอกาสเจริญก้าวหน้าไปได้ไกลกว่านี้มาก

ศีกภายนอกย่อมมีสิ่งที่อยู่ภายในเป็นตัวชักนำ

ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีสองด้านเป็นสัจธรรม นอกจากนั้นควรถือว่าด้านในคือรากฐานกำหนดให้ด้านนอกเป็นอย่างไรก็ได้ ดังนั้นเหตุที่เกิดขึ้นครั้งนี้น่าจะมีคนในที่กระทำลงไป เพราะความไม่รู้หรือไม่ก็เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเหนือกว่าส่วนรวม เป็นเครื่องมือให้ โดยที่คิดว่าแม้ใครจะเข้ามาเป็นใหญ่ ตนจะได้ดิบได้ดีด้วยอย่างปราศจากการคำนึงถึงความเป็นทาสซึ่งติดตามมาในอนาคต

ทำให้นึกถึงเรื่องที่เกิดขึ้นกับวงการกล้วยไม้ไทยเมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีแรกที่อำนาจรัฐก้าวเข้ามาให้ความสนใจ ประกาศรับรองกล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการ หากคนไทยที่ได้รับประโยชน์จากกล้วยไม้ยังพอมีสติทำให้ไม่ลืมเหตุการณ์ครั้งนั้น

ทั้งนี้และทั้งนั้นอิทธิพลผลประโยชน์ที่เข้าครอบงำรากฐานจิตใจคน มีผลทำให้ขาดสติสัมปชัญญะที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตได้โดยง่าย

เรื่องที่เกิดขึ้นครั้งนี้มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากอิทธิพลเงินและวัตถุจากผู้ประกอบกิจการเกษตรรายใหญ่ ที่เข้าแทรกแซงพื้นฐานผลิตผลทั้งพืชและสัตว์เอาไว้แล้วแทบทั้งหมด ได้สะท้อนพฤติกรรมให้เห็นว่าต้องการถือครองผลประโยชน์จากกล้วยไม้ด้วย

แต่เท่าที่ผ่านมาแล้ว ทำให้รู้สึกว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากการพัฒนาวงการกล้วยไม้ไม่ได้รับการปูพื้นฐานไว้ค่อนข้างแน่นอน นอกจากนั้นระบบการจัดการเรื่องนี้มีความละเอียดอ่อนและลึกซึ้งมากทำให้คนซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือยังไม่อาจเจาะเข้าถึงได้อย่างลึกซึ้งอาจถือเป็นข้อสังเกตอีกช่องทางหนึ่งซึ่งนำอิทธิพลต่างชาติเข้ามาข้างใน ดังเช่นที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า **ชักศึกเข้าบ้าน**

ช่วงที่ผ่านมาแล้ว อุดรู้สึกไม่ได้ว่าคนไทยผู้ได้รับผลประโยชน์จากกล้วยไม้ ยังตกอยู่ในความประมาท ทำให้ขาดการระแวดระวัง รวมถึงขาดการร่วมมือกันเป็นปึกแผ่นอย่างเหนียวแน่น ทั้งๆที่หลายสิ่งหลายอย่างซึ่งเป็นพื้นฐานของแต่ละคนถือเป็นโอกาสดีอย่างยิ่ง

พื้นฐานแนวคิดในการจัดการศึกษาของไทย ที่ถ่ายทอดอิทธิพล วัฒนธรรมมาจากชนต่างถิ่น โดยแฝงมาในรูปแบบเทคโนโลยี มีผลทำลายวิญญานความรักแผ่นดินถิ่นเกิดของคนท้องถิ่น ติดตามมาด้วยพฤติกรรมการเอาวัดเอาเปรียบทางสังคมและเศรษฐกิจจากนอกประเทศทำให้ในที่สุด ไม่เพียงกล้วยไม้เท่านั้น ที่ต้องมอดม้วยหากสิ่งอื่น ๆ ซึ่งอยู่บนผืนแผ่นดินไทย และเคยเป็นของคนไทยมาก่อน คงกอดคอกันตายไปด้วย

ภาวะมอดม้วยของวงการกล้วยไม้ไทย จึงน่าจะถือได้ว่า คือกระจกเงาบานหนึ่งซึ่งส่องสะท้อนให้เห็นภาพที่เป็นความจริง ถึงภาวะล่มสลายของแผ่นดินยุคนี้ ซึ่ง

ครั้งหนึ่งในอดีต เคยมีคนไทยถือครองอย่างภาคภูมิใจ ให้เปลี่ยนแปลงไปเป็นเพียงส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์ของโลก

บุคคลใดเกิดและดำรงชีวิตอยู่บนแผ่นดิน
ผืนนี้แล้ว เห็นความสำคัญของประโยชน์
ส่วนตนเหนือกว่าของแผ่นดินถิ่นเกิด
และคิดใช้คนชาติเดียวกันซึ่งตกอยู่ในสภาพ
ด้อยกว่าตนเป็นเครื่องมือหากิน ควรได้ชื่อว่า
เป็นเพียงผู้อาศัยผืนแผ่นดินนี้เป็นที่เกิดเท่านั้น

“เมื่อสิ้นอิสรภาพ ชีวิตย่อมสิ้นคุณค่าและความหมาย”